

Leto XXXII.

Številka 1.—3.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

D^R. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1916.

VSEBINA.

1. <i>Dr. —č:</i> Če se pravice križajo	1
2. <i>Dr. Ivo Zuccon:</i> Jedan šumski red za Istru od god. 1777.	14
3. <i>X:</i> K novim sodnim pristojbinam.	21
4. <i>Dr. B. Senekovič:</i> Občinski volilni red.	28
5. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.	
a) Iz zavarovalnega prava: Pojem izraza „vojni dogodki“. Zavarovalne pogodbe je razlagati po predpisu čl. 278 trg. zak.	32
b) Odločba § 1500 o. d. z. je vporabna le tedaj, kadar dobroverni pridobitelj zemljišča toži, če treba, takoj, kakor hitro je zvedel za nesoglasje med dejanskim stanjem in med stanjem zemljiške knjige, sicer se izgubi dobra vera s tem, da se dopusti izvrševanje neknjiženih pravic. Tekoče priposestovanje se ne prekine z vstopom novega knjižnega lastnika, ki je moral zaznati izvrševanje služnosti.	35
c) Za vprašanje, ali je služéče zemljišče gozd ali gozdni kulturi namenjen svet (ces. patent od 5. julija 1853, drž. zak. št. 130), ne zadošča označba kulture v zemljiški knjigi, nego odločilne so istinite dejanske razmere, ki jih je treba pravočasno (§ 482 c. pr. r.) trditi in dokazati.	38
d) Posledice opuščene napovedi v zmislu § 170, št. 5 izvrš. r., glede kosa parcele, ki je bil odprodan pred javno dražbo celega zemljišča.	41
e) <i>Actio negatoria</i> : Kako je razlagati besedilo sodbenega izreka: „se vzdržati vseh dejanj, ki bi se značila kot izvrševanje služnostnih pravic“?	46

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Slovenski Pravnik.

Leto XXXII. V Ljubljani, 15. marca 1916. Št. 1.—3.

Če se pravice križajo . . .

I. Povod — za uvod.

Povod tej razpravi je praven slučaj, ki je sam na sebi strašno vsakdanji in takorekoč jednostaven, toda vendar tako zavozlan, da je delal nerazmerne težave ne samo zastopnikoma strank, ampak tudi sodiščem. Zato ga je treba postaviti v ospredje, da vsak lahko sam poskusi svoje bistrumje na njem.

Lastnik kmetskega zemljišča A je poročil svojčas kmetsko nevesto B, ki mu je prinesla nekaj dote. Živel je z njo v skupnem gospodarstvu, da so vsi otroci odrasli, in umrl v starosti 66. let. Sinovi so se poženili od hiše drugam, na domu je preostala najmlajša hči H, gospodinjstvo pa je vodila vdova B ob hčerini pomoči.

Po zmislu očetove oporoke je hči H s prisojilom 10. julija 1911 prevzela kot edina dedinja (ker so bili vsi drugi otroci primerno odpravljeni že poprej) vso zapuščino proti plačilu dolgov, osobito volila materi B (med drugim 4000 K). Zadevna zemljišča so se na podlagi prisojila knjižno prepisala na hčer H. Mati B je tudi zanaprej pri hiši gospodinjala, da se je hči omožila, in tudi še okoli dve leti pozneje po stari domači navadi, v slogi in soglasju.

Hči H se je omožila leta 1912., in kakor je na Kranjskem običaj, je izročila možu M z ženitno in dedno pogodbo z dne 24. januarja 1912 vse svoje, z navedenim prisojilom pridobljeno premoženje, premičnine in nepremičnine — »vse kakor leži in stoji« — v njegovo izključno last in posest.

Ko je nekoč mati H šla streč sinahi (S-ovi), je vzela seboj ključ od skrinje, katero je dal napraviti zapustnik A na svojem domu o priliki, ko je mizar delal pohištvo za sina S-a ob njegovi ženitvi. Mati B. je bila k hiši kot nevesta prinesla skrinjo, ki pa se je tekom let obrabila, zato se je ta skrinja nadomestila z novo in mnogo večjo; v le-tej so shranjevali boljše blago in svoje obleke vsi preostali domačini: oče A, mati B in hči H, katerim je bil ključ (navadno v

Za obnovo¹
Univerzitetne biblioteke
v Ljubljani

ključavnici ali hranjen na znanem mestu) v e d n o n a r a z p o l a g o. Po očetovi smrti je v skrinji zlasti ostalo nekaj zavojev (bal) domačega platna, rjuh, odeja, vaščanski mrtvaški prt in drugi mrtvaški ovoj, ter A-jeva obleka.

Domnevno zaradi tujega pregovora je mati B ostala poslej pri sinu S-u in zahtevala od zeta M-a izročitev velike skrinje, od katere je imela ključ pri sebi.

Zet M je odgovoril, da tašči vsak čas izroči skrinjo in vse, kar je njenega v skrinji, toda samo pod pogojem, da tašča istočasno skrinjo odpre in iz nje izroči vse premičnine, ki jih je njegova žena podedovala in ki so sedaj na podlagi izročilne pogodbe njegova lastnina.

Tašča B. je ta pogoj odklonila, češ, skrinja in vse kar je v njej, je izključno njena last.

Zet M pa je vztrajal pri tem, da poprej skrinje ne izroči, dokler tašča ne izroči istočasno njegovih, določno navedenih, v skrinji hranjenih komadov. Zet bi si lahko pomagal sam na ta način, da bi siloma skrinjo odprl, vzel svoje stvari in zopet zaklenjeno skrinjo z ostalo vsebino tašči izročil. Toda proti tašči ni hotel samolastno nastopati.

Naposled je tašča B. zahtevala izročitev skrinje in vsebine kot svojo last s tožbo C 228/14 (rei vindicatio). Zet M. je ugovarjal izključno lastnino na nekaterih, v skrinji zaklenjenih predmetih, in tekom te pravde uveljavljal svoje pravice s posebno tožbo C 247/14. Zaradi enakih dokazil je prvi sodnik obe razpravi za dokazno postopanje združil in ji v svrhu sodbe zopet združil.

Quid iuris?

II. Teorija glede na ta dejanski stan.

Nazorno se da pravica misliti kot krog izključnega gospodstva, čegar vsebina je poljubno razpolaganje s predmetom pravice. Kakor vsaka reč, ima tudi pravo (objektivno) in pravica (subjektivna) svoj pojem, namreč vsebino bistvenih in od drugih pojmov jo ločočih znakov. Pojem v logiki sploh označujemo v obliki kroga, in zato si tem lažje mislimo pravico (konkretno, osebno posledico prava) v isti obliki kroga.

Z obstojem pravice kot iztožnega pravnega razmerja je vobče že ustanovljena dotična tožbena pravica. Toda v

konkretnem slučaju je dana tožbena pravica šele takrat, kadar je dozorela iz obstoječega pravnega razmerja za sodno uveljavljanje. Čestokrat je že z obstojem pravice dana konkretna tožbena pravica, v drugih slučajih gresta ti pravici narazen. V nekaterih slučajih upravičenec ne more tožiti, dasi ima pravico, ker nima za tožbo — potrebnega povoda.

To se predvsem kaže pri razliki med absolutnimi in relativnimi pravicami.

Absolutne pravice so — kakor znano — predvsem lastninska pravica in vse stvarne pravice, a tudi izven stvarnih pravic obstaja še množica absolutnih pravic, n. pr. avtorsko pravo, patentno pravo, statusno pravo itd.

Dokler upravičenec iz absolutne pravice v obsegu svojega gospodstva ni prikrajšan, ima sploh vse, kar more zahtevati, namreč popolno gospodstvo, in tako dolgo sploh nima povoda k tožbi. Pri absolutnih pravicah dozori njih tožbenost šele, kadar se kršijo, to je z motenjem upravičencu pristoječega absolutnega gospodstva. Lastniku zemljišča nastane tožbena pravica šele, kadar kdo na primer na njegovem travniku pase, koplje i. t. d. Tožbena pravica pri statusnih pravicah nastane, kadar kdo nastopa glede obstoječe statusne pravice, kakor bi ne obstajala, ali kadar nastopa glede neobstoječe statusne pravice, kakor da bi obstajala, n. pr. dedni pretendent uveljavlja domnevno dedno pravico kot sin ali posinovljenec zapustnikov.

Pri relativnih pravicah je razlikovati pravice, ki smere na »non facere«; pri teh nastane tožbenost šele, kadar zavezanec ravna proti obstoječi prepovedi. Pri pravicah do pozitivnega dejanja pa je dana tožbenost takoj, odnosno z nastopom dotičnega pogoja ali s potekom dogovorjenega roka.

Še pri drugih (izvenpogodbenih, zlasti odškodninskih) pravicah nastane tožbenost s kršitvenim činom in s trenutkom ugotovljivosti povzročene škode, n. pr.: tuja živina popase travnik (kršitev) in napravi škodo na popašeni travi (damnum emergens) in dalje škodo s poteptanjem mehke površine ob prihodnji košnji (lucrum cessans); ta škoda pa se da določiti že sedaj, torej pro futuro, ker je že nastala s kršitvenim činom; to se dogaja zlasti s prisodbo bolečnine in stalne rente za zmanjšano delozmožnost pri telesnih poškodbah.

To razlikovanje tožbene dospelosti (*actio nata*) naj za enkrat zadostuje.

V našem slučaju gre za lastninsko pravico. Naš občni državljanski zakonik jo v § 353 označuje popularno: Vse, kar komu pripada, vse njegove telesne in netelesne pravice so njegova lastnina. — Pandektna veda označuje lastnino za duševno gospodstvo nad stvarjo nasproti posesti, ki je le dejansko gospodstvo nad telesno¹⁾ stvarjo.

Stvarno se da lastnina (v osebнем zmislu) označevati, da je pravica razpolaganja s snovjo in s haskom stvari na poljuben način, izključujé vsakega drugega. Pojemovno se da lastnina označiti za popolno pravico nad stvarjo. Vse to pa, kolikor lastnine ne omejujejo javni oziri (§§ 362—365, 387, 413, 422 o. d. z.), potem omejitve v zmislu državnega vodnega prava, rudarskega prava, gozdnega prava, železniškega prava, v zmislu lovskega zakona itd. ali zakonite obveznosti lastnika (pri stavbah, § 343 o. d. z., pri napravi plotov, § 858 o. d. z., pri vodnih napravah v zmislu vodnega prava, pri gozdnih zaščitbah, pri okroženju, spojitvi zemljišč itd.).

Toda niso samo zunanje omejitve in zaveze javnega prava možne pri lastnini, ampak tudi notranje, ustanovljene po ukrepih lastnika samega, morebiti že prednikov njegovih.

Take omejitve nahajamo čestokrat pri vseh »polnih« (absolutnih in zlasti stvarnih pravicah), pa tudi pri manj obsežnih, osobito relativnih (obligatornih) pravicah.

Skoraj vsakdanja prikazen je, da zlasti zemljiški lastnik omejuje lastnino svojega zemljišča na različne načine, predvsem s stvarnimi pravicami, kakor s stvarnimi in osebnimi služnostmi, s hipotekami ali celo z realnimi bremenii, končno z raznimi reverznimi pravicami.

Po drugi strani more lastnik obremenjevati svojo lastnino z obligatornimi omejitvami: z zakupdajo, z raznimi prekarističnimi omejitvami.

Vse te na znotraj po lastniku enostransko ali dvostransko ustanovljene podpravice ne omejujejo samo lastnikove polne pravice, ampak se tudi križajo z njo čestokrat dejansko.

¹⁾ § 1227 o. d. z.: kadar obstoja dota v gotovini ali v odstopljenih terjatvah ali v porabnih stvareh, takrat pristojta popolna lastnina. Zato v praksi: prenos le stninske in zastavne pravice glede terjatve X.

Pri služnosti vožnje n. pr. ne sme lastnik služčega zemljišča upravičencu braniti dotične vožnje, ker ga sicer lahko zadene »actio confessoria«. Enako lahko pride do križanja med lastninsko pravico na eni strani in zastavno, realnobremensko in rezervno pravico na drugi strani, potem med lastninsko pravico lastnika in obligatorno pravico zakupnika, izposojevalca, depozitarja in prekarista.

In kadar se obstoj notranje ustanovljene omejitve dožene, mora lastnik odnehati od tozadevne (popolne) razpolage s svojo lastninsko pravico, začasno ali trajno. — Možen pa je tudi še en način križanja zoper lastninsko pravico, in to križanje je glavni predmet pričujoče razprave. Možno je namreč, da lastninski pravici enega in drugega subjekta, ki obstojati neodvisno druga od druge in tečeti takorekoč paralelno druga poleg druge, vendarle prideti na v s k r i ž iz dejanskih razlogov, bodisi že prirodnih ali umetnih.

Takšno križanje različnih lastnin nastane, če moč reke odtrga znaten del zemljišča in ga zanese na drugi tuji breg, in pri tem ostane razlika prenešene zemlje vidna in dokazna po drevesih, sploh rastlinah, ali umetnih znakih, plotovih, mejnikih itd. Ta slučaj takozvane odtrganine je urejen v § 412 o. d. z. Vzlic prirodnemu prenosu lastnikove zemlje na tuje zemljišče ne izgubi lastnik svoje lastninske pravice — takoj, ampak šele, kadar ne uveljavlja svoje lastninske pravice tekom enoletnega roka s tem, da jo zahteva in spravi nazaj. Povsem enako je reševati slučaj zemeljske potezine. Misliti je na primer na dva sosedna vinograde, katerih eden leži nižje, drugi višje. Vsled trajnega deževja se potegne večji ali manjši plaz višjega vinograde morebiti s trtami ali celo stavbami nizdol na nižje ležeči vinograd. Tukaj sicer ni sila reke odnesla zemljišča, pač pa v bistvu povsem enaka prirodna sila, namreč moča trajnega deževja; silo reke pač nekoliko nadomešča višja lega enega zemljišča in prirodna sila težnosti. Vendar je v bistvu eden slučaj podoben drugemu kakor jajce jajcu in zato ne more biti dvoma, da je ta slučaj istotako presoјati in rešiti po določbi § 412 obč. drž. zak., ki lastniku potezine daje pravico tekom enoletnega roka zahtevati in nazaj spraviti potegneno zemljo, dokler je potezina še v naravi razločljiva.¹⁾

1) Primerjaj sicer deloma različne nazore: Stubenrauch stran 413, op. 1; Krainz § 2384; Demelius, Grundriss stran 34.

V teh slučajih povzroča križanje dveh lastninskih pravic — prirodna sila.

Možno pa je, da tako križanje lastninskih pravic povzroča tudi umetna sila — človeška roka.

Nekaj takih umetnih križanj pri različnih lastninskih pravicah urejajo §§ 414 do 422 obč. drž. zak., namreč križanje, povzročeno s samolastnim a) obdelanjem (specificatio), b) pomešanjem (commixtio), zlasti na primer denarja, c) s spojitvijo (confusio).

Pri vseh teh križanjih se obrača pozornost rešitve predvsem na vprašanje, ali je možna zopetna razločitev združenih predmetov brez kvare za snov in vrednost.

Podoben primer je ta, če lastnik skrinje, nahajajoče se v tujem domu, med svoje premičnine samolastno spravi tuje premičnine, zaklene skrinjo, odnese ključ seboj in zahteva poslej izročitev skrinje s svojo in tujo vsebino, — torej skratka: slučaj, ki smo ga popisali v uvodu.

III. Rešitev tega slučaja v pravosodju.

1.

Prvo sodišče je tožbo tašče zoper zeta na izročitev zaklenjene skrinje s sodbo od 4. julija 1914 (C 228/14) začasno zavrnilo zaradi tožbene nedospelosti.

Razlogi.

Tožnici bi bilo ugoditi, ako bi bila izkazala lastninsko pravico, ne le glede skrinje same, — ampak tudi glede njene cele vsebine.

Ker toženec dovoljuje izročitev skrinje same, ni treba tožnici posebej dokazati lastnine glede skrinje, nahajajoče se pripoznano v toženčevi kašči in torej tudi v toženčevi posesti.

Samo iz razlogov umestnosti je dodajati, da je pokojni A. dal skrinjo napraviti za tožnico in za njeno poljubno osebno rabo in torej tudi za njeno izključno lastnino, kakor so posvedočile priče.

Toda v le-tem slučaju se tiče spor ravno omejitve tožničine pravice do izročitve z ozirom na toženčev ugovor, da se nahaja v skrinji, ki jo je tožnica zaklenila, toženčeva premičninska lastnina. To lastnino pa v posebnem

ozirom obvladuje tožnica, imajoča ključ do skrinje in braneča se, izročiti tožencu dotične domnevno njegove lastninske predmete.

Po pripoznanju in po svedočbi priče je dognano, da je tožnica z odvzetjem ključa v osebno hrambo ter z odhodom od hiše povzročila, da toženec ne more priti do predmetov, ki so po njegovem zatrjevanju njegova izključna lastnina. Potemtakem bi torej tožnica, če bi se jej kdaj dejansko izročila skrinja, prevzela tudi toženčevo izključno lastnino, do česar pa nima pravice. Nasprotno more samo tožnica, če dejansko odpre skrinjo, izročiti tožencu njegove lastninske predmete.

Toženec se zoper tožničin zahtevek ne brani z uveljavljanjem kake stvarne pravice na tožničini skrinji ali kake tozadevne oblatorne pravice, pač pa uveljavlja svojo posebno, vsled zaklepa s tožničino skrinjo posestno zvezano, vendar samostojno in izključno lastninsko pravico glede v skrinji se nahajajočih, njemu lastnih predmetov.

Za pravno razmerje glede teh predmetov je pred vsem uvaževati dejstvo, da med tožnico in njenim pokojnim možem A-jem ni bilo glasom spisov A VIII 170/11 nobene ženitne pogodbe.

Tožničin brezpogojni izročitveni zahtevek je začasno ovrt, kakor hitro toženec izkaže svojo in izključujočo pravico le glede enega, v skrinji se nahajajočega predmeta.

V tem oziru pa je dokazano, da so v skrinji se nahajajoči mrtvaški prti sedaj skupna lastnina sedmerih vaških kmetij, med temi tudi hiše A-jeve. Te mrtvaške prte je rabiti, kadar in kakor kdo v upravičenih hišah umrje. Nazadnje so se mrtvaški prti rabili ravno za A-ja. Po obstoječem dogovoru so bili tudi pri tej hiši praviloma oprani in jih je tu hraniti tako dolgo, dokler v kateri drugi upravičeni hiši ne dobijo mrliča; potem se zopet rabijo in hranijo na enak način v dotični hiši itd. naprej.

Ker spada pridobitev solastninske pravice na prti v gospodarsko dobo A-jevo in se zato tudi drži njegove hiše, ne more biti dvoma, da je ta pravica s hišo in celim gospodarstvom prešla na edino oporočno dedinjo — hčer H. z navedenim prisojilom in od nje na njenega soproga in sedanjega toženca z navedeno izročilno pogodbo.

Tožnica je v nasprotni zadevi C 247/14 — čeprav šele naknadno — celo dovolila izročitev mrtvaških prtov, pa se je

vkljub temu pri razpravi 2. julija o priliki sodnega ogleda skrinje in njene vsebine upirala izročiti mrtvaške prte tožencu. Tožnica se namreč pomotoma čuti, dasi je iz svojega nagiba zapustila domačo hišo in se preselila k sinu, še vedno za nekako gospodinja v A-jevi hiši in v tej očitni zmoti zahteva pravico do mrtvaških prtov za sebe.

Toženec je torej upravičen zahtevati izročitev solastninskih mrtvaških prtov za domačijo, in s tem tudi upravičen, zabraniti tožnici, da bi prevzela mrtvaške prte, kar namerava ravno s tem, da je prte zaklenila v skrinjo in da poslej zahteva izročitev svoje skrinje s prti vred.

Kar zadeva ostale, po tožencu ugovornim potom izločevane premičnine (več bal domačega platna, platnene rjuhe, posteljne odeje i. dr.), je predvsem dognano, da tožnica teh vseh reči ni prinesla morda ob času mojitve v A-jevo hišo za balo s seboj, ampak da so se vsi ti predmeti nabavili šele za A-jevega gospodarstva, odnosno za tožničinega gospodinjstva.

Za ta slučaj pa velja pravna domneva, da je pridobitev moževa. To pravno domnevo stopnjujejo v popolni dokaz nastopna dognana dejstva . . .

Potrební protidokaz se tožnici ni posrečil . . .

Ker je po vsem tem dokazano, da je z izročitvijo zaklenjene skrinje tožnica tudi zahtevala izročitev izkazanih toženčevih lastninskih predmetov, je bil toženec upravičen, upirati se začasno izročitvi skrinje, namreč dokler tožnica odklanja izročitev zaklenjenih tujih stvari, in je bilo torej tožbeni zahtevek začasno zavrniti.

Deželno prizivno sodišče je dne 3. oktobra 1914 ugodilo prizivu tožnice in spoznalo po njenem zahtevku iz razlogov:

Izpodbijana ocena dokazov je pravilna in brezhibna. Napram prizivnim izvajanjem, ki nikakor ne omajajo prvosodnih ugotovitev glede na lastnino v skrinji se nahajajočih stvari, se le še pripominja . . .

A vzlic temu, da je toženec deloma lastnik deloma solastnik raznih v skrinji se nahajajočih premičnin, vendar zaradi tega ne more zadrževati skrinje, ki je priznana last tožnice.

V tem pogledu je pravna presoja prvega sodnika pomotna.

Toženec bi se mogel zoper tožnično zahtevo uspešno braniti le z uveljavljanjem kake stvarne pravice na tožnični skrinji (n. pr. zastavne pravice), ali s pogodbeno zadrževalno pravico.

Takih pravic pa toženec ne uveljavlja. On se čuti upravičenega, tožnično skrinjo zadržati zaradi tega, ker je lastnik v njej spravljениh stvari.

Take retencijske pravice pa naš obč. drž. zakonik ne pozna. (§§ 471 in 334 obč. drž. zak.)

Od toženca zatrjevana pravica je samostojna lastninska pravica, ki jo je samostojno uveljavljati, ki pa ne more ovirati uveljavljanja tožnične tudi samostojne zahteve na izročitev njej lastne skrinje. Uresničba obeh teh zahtev ni v direktnem nasprotju. Z zadrževanjem toženčeve dajatve, to je izročitve skrinje, dotlej, da se izpolni tožnična protidajatev, to je izroči vsebina, bi se pridržalo to, kar tožnici pristoja, in ustvaril bi se položaj, ki ne ustreza pravu. V današnjem slučaju tožnica svoje protidajatev tudi ne bi mogla izpolniti, če bi ostala izpodbijana sodba v veljavi. Toženec torej tožnične skrinje ne sme zadrževati v to svrhu, da bi izsilil samostojno protizahtevo.

Sicer pa se nahaja tožnica v posesti vsebine skrinje, ker jo je zaklenila in vzela ključ k sebi. To stališče zavzema v celi pravdi, in toženec ni nikjer trdil, da bi bila njena posest nepoštena ali nepristna. Z ozirom na to, si toženec ne sme samolastno vzeti posesti, ampak se mora obrniti na sodnika (§ 320 sl. obč. drž. zak.).

Toženec se je tudi zavedal, da mora za uresničbo svoje protizahteve nastopiti sodno pot, ker je kmalu po tej tožbi vložil posebno tožbo na izročitev vsebine v skrinji. Njegova lastninska pravica do v skrinji se nahajajočih stvari je v tem slučaju zadostno zavarovana s sodbo C IV 247/14-5, sicer pa se lahko uporablja tudi pravno sredstvo začasne odredbe v zmislu § 379 izvrš. r.

Tožbenemu zahtevku bilo je torej ugoditi in je priziv upravičen.

2.

Okrajno sodišče je s sodbo z dne 4. julija 1914 C 247/14-4 razsodilo:

Toženka B je dolžna:

1. prevzeti od tožnika M-a izmed dveh na podstrešju njegove hiše shranjenih skrinj svojo, manjšo skrinjo. — 2. izročiti tožniku:

a) dve veliki bali in eno malo balo domačega platna; b) 12 rjuh iz domačega platna; c) posteljno odejo; d) monopolanast, s čipkami opremljen prt za mrtvaški oder; e) bel ovoj za mrtvaški oder. — 3. povrniti tožniku pravdne stroške.

Nadaljni tožbeni zahtevek, da naj tožnica tožencu izroči eno črno suknjeno obleko, ali da naj nadomestno plača ad a) 50 K itd., je bil zavrjen.

Razlogi.

Ad 1. Ker je toženka ta tožbeni zahtevek naknadno pripoznala in izjavila, da je pripravljena zadevno skrinjo prevzeti, odpade nadaljnji dokaz v tej točki v zmislu § 266 civ. pr. r.

Ad 2. Glede točk d) in e) istotako naknadno priznava tožnica in se zavezuje izročiti dva prta za mrtvaški oder v shrambo v tožnikovi hiši, toda hoče to storiti — šele potem, ko jej tožnik izroči skrinjo, glede katere teče pravda C 228/14.

Kar se tiče tega dostavka, je neutemeljen, kajti iz sodbe C 228/14 sledi, da mora toženka izročiti tožniku v skrinji zaklenjene predmete i s t o č a s n o, ko njej izroči tožnik skrinjo, in veljajo v tem oziru razlogi imenovane sodbe.

V ostalem toženka prereka tožnikovo pravico do izročitve in njej nasproti uveljavlja svojo lastninsko pravico.

Dokaz lastnine se je pa posrečil tožniku. (Navajajo se dejstva in dokazila kakor v sodbi C 228/14. Glej posnetek zgoraj!)

Samo kar zadeva v skrinji se nahajajočo moško obleko, je po priči S-u in krojaču K-u dokazano, da je le-ta sešil obleko pred 10 leti po naročilu rajnkega A-ja, ki pa je dal pomeriti obleko že za sina S-a z izrecnim pristavkom: »Jaz ne bom potrgal, bo nosil sin.« Tako je pač posvedočeno, da je bila obleka že med živimi izročena sinu S-u. Iz tega razloga tožnik ni upravičen zahtevati te obleke kakor svojo lastnino.

Enako tožnik ni upravičen zahtevati namesto zahtevanih predmetov v naravi gotovine in zlasti ne v navedenih zneskih, skupaj 138 K, ker je izvedenec cenil vse zadevne predmete na 68 K 34 h. Tožnik bi mogel terjati odškodnino samo tedaj, če bi izročitev v naravi ne bila več mogoča; tega pa ni trdil niti dokazal, nasprotno je dokazano, da se nahajajo vsi zahtevani predmeti v skrinji »in natura«. Za odškodnino v gotovini nedostaje tožniku pravnega

naslova, zlasti če se uvaža, da tožnik zahteva nadomestke samo in event, in tudi ne izjavlja, da je pripravljen sprejeti dotični gotovinski nadomestek.

Zato je bilo tožbeni zahtevek v teh točkah zavrniti.

Deželno prizivno sodišče s sodbo z dne 3. oktobra 1914 ni ugodilo prizivu toženke, sklicevaje se vobče na razloge prve sodbe.

IV. Končne pripomnje.

Do revizije ni prišlo v nobeni teh pravn, ker sta se stranki poprej poravnali. — Quid iuris?

Razlogov za končno rešitev je iskati 1. v materialnem pravu v obsegu gradiva pod II., — in 2. morda tudi v izvršilnem pravu.

K točki 1. Pred vsem je bilo v zadevi C 228/14 rešiti vprašanje, je li »actio nata« ali ne?

»In concreto« se glasi vprašanje: Ali zet M krši tožnično lastninsko pravico, ko zahteva, da tašča B iz zaklenjene skrinje izroči samolastno zaklenjeno njegovo premičninsko lastnino? Ali zet, slovesno zatrjujoč, da je vsak čas pripravljen izročiti skrinjo in vso v njej spravljeno lastnino tašče, kakor hitro se mu istočasno izroče njegovi lastni predmeti, s tem krati popolno gospodstvo na snovi in hasku skrinje in na premičninah tašče? Ali ji brani poljubno razpolagati z lastninskimi predmeti? Ne, tega ji ne brani niti idealno niti dejansveno. On ji brani samo vzeti to, kar ni njeno, in do česar ona nima nobene pravice.

Nadalje, ali je toženec M. po pravu primoran, dati iz rok svojo lastno premičnino, katere vrnitev »in natura« mu nasprotnica vsak čas lahko prepreči s tem, da po izročitvi skrinje njegove premičnine proda, in mu v tem slučaju preostane samo odškodninski zahtevek? Ali je toženec dolžan nekaj storiti, s čemer si morda celo onemogoči — važno lastninsko tožbo (»rei vindicatio«)?

Toženec kot lastnik sicer nima nikake specialne, zakonite ali pogodbene pridržne pravice glede taščine skrinje in v njej se nahajajočih njenih premičnin. Toda ali ima on kot lastnik splošno, izvirno »pridržno pravico« glede svojih, v skrinji se nahajajočih premičnin? — Nedvomno jo ima, kajti »pridržna« pravica je samoumeven del lastninske pravice.

Tožnica pa je bila tista, ki je zavozlala toženčevo lastninsko - pridržno pravico s svojo pravico, zato jo mora zopet oprostiti tega vozla, predno more sama uveljavljati s tožbo svojo lastninsko pravico.

Zanimivo je vprašanje o stanju posesti.

Nedvomno ima tožnica B v posesti skrinjo in v njej se nahajajoče njene premičnine, ona namreč lahko razpolaga, ker ji pristop k tožencu ni zabranjen, s skrinjo in svojo vsebino.

Toda vprašanje je, ali ima pravoveljavno posest tudi v skrinji se nahajajočih toženčevih premičnin? To vprašanje je zanikati; kajti ona si je prilastila ključ, ki je bil v vkupni porabi domačinov, iz samolasti in na tihem, ker bi se ji sicer gotovo ne bilo dovolilo, ključa nesti iz hiše.

Tudi ni toženec izgubil posesti svojih premičnin, ker so pač bile v obojestransko pristopni skrinji. Ali je posest izgubil vsled tega, da je tožnica odnesla ključ od hiše? Nikakor ne! Kot gospodar bi ga bil celo upravičeno nadomestil z drugim ključem; tega pa ni hotel iz razlogov sorodstva, rodbinskega miru, in da se nazadnje ne bi reklo, da je kaj tujega vzel iz skrinje (§ 344 o. d. z.).

Popolnem nedvomno se je toženec obdržal ravno s tem v stvarni lastninski posesti, da se je branil izročiti skrinjo. Z zadržavanjem skrinje je ohranil detencijo svojih predmetov; z izročitvijo skrinje bi svojo detencijo izgubil, in bi po 30-dnevni taščini posesti cele skrinje in vsebine izgubil celó stvarno posest na svojih lastninskih predmetih (§ 454 civ. pr. r.). Kaj takega zahtevati od njega, bi bilo v nasprotju z zakonom. Kajti ni on zapletel svoje posesti in lastnine s tujo, ampak tožnica le svojo — z njegovo (§ 339 obč. drž. z.).

K točki 2. Preskusiti je še, kako bi bilo z zadevo v izvršbi, kajti z golima sodbama stvar še ni razvozлана.

Izročitev zetovih premičnin bi se dala izvesti temeljem prvosodne sodbe prav enostavno — z izvršbo v zmislu § 353 izvrš. z. zaradi nadomestljivih dejanj.

Če se tašča brani še zanaprej (po zaslišanju v zmislu § 358 izvrš. r.), dati ključ za odvzetje gotovih M-ovih premičnin v zadevi C IV 247/14, dobi izvršilni organ ukaz, da s privzetjem ključavničarja vzame iz skrinje dotične premičnine in jih izroči zetu, skrinjo

pa zopet zaklene in jo da na razpolago tašči z vso ostalo, z nje lastno vsebino. Tašča B. je povzročila zaklep tujih stvari, zato ga mora zopet sama opustiti v svrhu izročitve tujih stvari, ali pa, če noče tega storiti sama, stori to za njo — izvršilni organ.

Ako pa ukazuje sodba C 228/14 zetu izročitev taščine zaklenjene skrinje, ukazuje izročiti s tem — poleg taščinih reči tudi reči zetove; in ako na drugi strani ukazuje sodba C 247/14 tašči izročitev zetovih reči, — s tem zadeva še ni razvozлана, ampak ostane prav takó zapletena, kakor je bila od začetka.

Ako vodi izvršbo samo tašča (v C 228/14), mora zet izročiti zaklenjeno skrinjo, torej skrinjo z vsemi premičninami zeta in tašče. Zet izgubi svojo posest vzlic sodbi C 247/14, vzlic določbam §§ 339, 326 obč. drž. z.

Ako samo zet vodi izvršbo iz sodbe C 247/14, doseže se dovoljni gori navedeni uspeh vendar samo tedaj, če je tašča s tem zadovoljna. Ona pa se sicer lahko postavlja na stališče, da se jej mora izročiti zaklenjena skrinja s celo vsebino, in da je šele potem obvezana, izročiti zetu njegove premičnine; ali pa se brani izročiti še nadalje.

Ako predlagata oba istočasno izvršbo, stojе si isti ugovori nasproti kakor pred tožbo, — samo stopnjevani v judikatno obligacijo. In ako dobi izvršilni organ nalog, da naj izroči vsakemu svoje, — se ta rešitev ne krije z obojestranskim tožbenim zahtevkom, ker tašča B. po svoji sodbi lahko zahteva več, kakor bi po teku stvari imela zahtevati pravico. Krivica se vendar godi in izkaže na škodo zetu M-u, kajti njemu se nalagajo še stroški izvršbe, ki bi se mu ne smeli nalagati; njemu se istotako nalagajo stroški spora, ki ga on ni povzročil, ker je bil kar izprva voljan izročiti tašči, kar je njenega, dočim se je tašča branila dati zetu, kar je njegovega.

Ključ razsoje v obsegu veljavnega prava daje § 415 obč. drž. z., ki določa: Ako je moči spojene, pomešane ali zmešane stvari zopet razločiti, se vsakemu lastniku vrne njegova stvar, in da odškodba onemu, kateremu pristaja.

Pri tem položaju ne more biti dvoma, da mora razločitev izvršiti oni (tašča), ki je izvršil spojitev, pomešanje ali zmešanje, ali mesto njega kdo drugi — na njegove stroške.

Odškodnino je pripoznati vrhu tega nedvomno onemu (zetu), ki ni kriv spojitve — v tem slučaju zaklepa, — in za odškodnino mu je najmanje prisoditi vse stroške sodne razločitve spojenih stvari; na to meri v tem slučaju samo rešitev prvega sodišča. Kajti kdor se poslužuje svoje pravice v obsegu zakonitih meja, nima odgovornosti za nepriliko, ki nastane drugemu (§§ 1305 o. d. z., dalje 19, 344: K pravicom posesti spada tudi pravica, silo odvracati s primerno silo; . . in zlasti še 345: Kadar se kdo vrine v posest, ali jo priti-hotapi z zvijačo ali prošnjo, takrat postane njegova posest . . . še navrh nepristna).

Dr. —č.

Jedan šumski red za Istru od god. 1777.

Priobčuje dr. Ivo Zuccon.

Mletačka vlada, koja je do Napoleonovog doba gospodovala nad dobrim dijelom Istre, naročito nad zapadnim i južnim krajevima, nastojala je u prvom redu, da iz ove hrvatske zemlje, kaošto i iz Dalmacije, crpi čim veću korist. Momčad za kopnenu vojsku i za galije na moru; debelo i sitno blago, t. j. goveda i ovce za hranu; drva za gradnju i za ogrijev — to su bili glavni prihodi, što ih je Serenissima dobivala iz naših krajeva.

Osobitu je brigu mletačka vlada posvećivala nekojim šumama, koje su imale dobavljati drva potrebita za državni arsenal iliti za gradnju brodova. Zato je u Mljetcima obstojao »Kolegij varh dubravah«, čije poslovanje je nadzirao sam senat republike.

Iz te brige je izašao takodjer šumski red, koji sam nakanio ovdje u kratko prikazati, a čini mi se važnim radi toga, što je izdan u talijanskom i hrvatskom jeziku, te je u oba jezika tiskan u jednoj knjizi god. 1778 »po sinovim pokojnoga Ivana Antuna Pinelli utještenikom duždovim«. Uspoređujući hrvatski tekst s talijanskim opaža se na prvi pogled, da je to slab doslovni prevod iz talijanštine, inače ni samo nedotjerane, učinjen po svoj prilici od nekog dalmatinskog otočanina.

Naslov šumskog reda iliti pravilnika jest slijedeći: »Naredjenje priuzvišenoga kolegija varh dubravah dneva 16. prosinca 1777 —

za stražu, nauku i težanje dubrava daržave od Istrije — potvrdjeno s naredbami priuzvišenoga senata 22 studenoga 1777 i 23 travna 1778.«

»Naredjenje« pako počimlje sa uvodom ili, može se reći, neke vrsti obrazloženjem, koje glasi:

»Budući bile razglašene od razmišljenja primudrih starešina naših toliko puta ponovljene snažne zakone radi uzdaržanja i težanja dubrava općenih i osobitih, svaršeno sahranjenih za potribite uzroke i na službu Orsana (arsenala), u svako vrime Priuzvišeni Senat bdi na to, i opravi ovu stvar vele potribitu.

Naredjenja u sebi toliko pametna i korisna, koja u prošasto vrime bila su odlučena, imala su ploditi dobro istih razmišljenih, providnih svarha, da pričinjenja nagla i opačina himbena ljudska svakdano zamjerita na štetu stabla Duba, rasada, busa i malih stabla, mnogo veće nebi bila zamjerita svakim marzljivim načinom na uvridjenje skladna i podobna priuzvišenih Poglastva.

Zato budući se poznana veoma težja bezredia nepodnosiva, i zle običaje upuštene u Daržavi Istrie, koje navlastito uzumnožeći se, odnimu plodnost zemlja pricinjenih Dubravastih, kako našem Kolegiju bi prikazano od dobrostojnika vlastelina Gospodina Barbuna Vincenza Morosini 4° bi Gospodara nad Orsana, i odabrana za pohoditi istu Daržavu; dali na izvaršenje častenih zapovidi Priuzvišenoga Senata izgovorenih u svomu Naredjenju 27 travna 1777, Naredjenjem ovim priglasuje se zakone Dubravaste, i uporedu i one nove nauke težanja i straže, koji bi mogli na svarhu odneti toliko žestoka opačinstva, i oblašati, i uzdaržati obilne plode dobrih Duba potribitih za morske potrebe; i učuvati Dubrave od iskorienjah i priuzetjah; i braniti zasade, mala stabla, i panje od pokošenja, očehnuća grana, i od lupeština marzenih; i jošter za sjediniti, težanje veće korisno, i dobrovoljnost priljubljenih Podložnika.

Dakle da brez dvoslovja bude svakomu očitovan Zakon, a osobito onim kojijem pristojati će se ispuniti dužnosti napartjene u slidećih Poglavljih, očituje se odluku svaršenu Principa.

Ovo Naredjenje, koje samo unaprida imati će se ispuniti, razvarćući pričasna, za ukloniti zle običaje, koji drukčije izhodu od množstva Zakona, od Vlastelina, Vladaoca i Kapitana od Kapodistrie (Kopra), i od Vladanja njegovih, i jošter od Vlastelina Kapitana od Rašpa u svomu Vladanju činiti će se priglasiti jednokrat na godište,

gdi se razglasi s zvekom trublje u dnevnu najsvetašnjemu miseca Prosinca, ončas većega skupa Puka; kriposno priporučeci njegovo izvaršenje ljubostvu i razboru Vladanja od Rašpa određenoga u Daržavi; koje imati će providiti spravno himbene opačine i lupeštine u Dubravah učinjene, i poslati pripis svih opovidjenja Vladanju Orsana za ona providjenja koja oblast Priuzvišenoga Senata bude domisliti korisna na uzdaržanje koristi Republike.»

Isza uvoda slijede »poglavlja«:

1. »Varh gospodara dubravah, gradca, gradova, sela, općina redovnika i mista redovničkih i druge varsti čeljadi.«

Tu je najprije izrečeno »razdiljenje« šuma u »dubrave baštine plodne sahranjene na službu Orsana, koje su zabilježene i mjerene stinami, u kojijeh jošter sljedno utvoren jest broj noga okolišta; i na kraju Dubrava Republike utvoren pečat Sv. Marka« zatim u »baštine plodne svaršene koje iman Dube pricinjene, zabilježene i upisane v Imeniku imenom Vjencih ili Koronalih;« i konačno v »dubrave nekorisne baštine neplodne zabilježene i upisane v Imeniku, određene na potribu Daržave, Vladanja i Grada stolećega« (= la Dominante = Mljetcu). Glede svih šuma zabilježenih i mjerenih te u Imeniku upisanih »zabranjuje se općinam, gradcem, selom, gradovim, mistom redovniškim, redovnikom i ostalim gospodarom Dubrava i svakoj varsti ljudi iskorenje, pokošenje, očehnuće grana, posada, panja, i busa Duba, paše, skupljenje želuda i trava pedipsom sto Dukata i ostalim pedipsam obadnimi tamnice, galije, na oblast Pravde opazom čeljadetu i varsti zločinstva.«

U člancima III—XV ovoga poglavlja propisane su dužnosti gospodara glede »odsječenja dubrava«, glede »očišćenja od stabla slabih«, glede paše s blagom, glede gradnje »ugljevlara i klaka« (vapnenica) sa prijetnjom raznih kazna (globe, zaplijene, rušenja, tamnice, galije).

2. »Za gradove, gradce, sela, općine i pokrajine.«

U ovom su poglavlju navedene u člancima I—XIX dužnosti za »sudce, župane i glavare sela i općina«, koji »imati će glavom pohoditi Dubrave Principa i osobitne njiova sela i daržave vpisane v Imeniku, koji njim biti će pridani, i koje dubrave biu najposli zabilježene i svaršene stinami«. Oni će imati nadzor »na dilovanja skočaca ili stražanina, da ispune virno svoje dužnosti; i njim se zapovida braniti od svake

štete Dubrave noseći ili poslajući prikazanje u kancelariju vlastelina Providura od Rašpa svih šteta koje bi u to našli.»

Posebice se tu spominju: »U daržavi Svetoga Lovra od Posenadea... Dubrava Principova od Vidorna; i jošte u daržavi Grožnjana one od velikoga Kornerija i od maloga Kornerija zabilježene i svaršene pečatom poštovanim Republike...«

Nadalje su imenovane: »Dvie Dubrave općene podložne Daržavi Pule, jedna imenovana Kaval, stavljena u daržavi sela Krnice, a druga Zvanela iliti Kvanke od Mutvorana, stavljena u daržavi sela Mutvorana« glede kojih »dopuštaju se dobrovoljno od blagodarnosti Principa paše za samih goveda, i odsječenje darva za vatru, polovicu na korist i uživanje rečenih sela Krnice i Mutvorana, na nadarenje plaće što svako pet godina činiti će odsječenje, potle se bude ispuniti odsječenje parvoga osmaka; u komu, odbivši koje darvo korisno kući Orsana, po polovici, kako smo gore rekli, raspoloviti će se darva; imajući se prodati drugu polovicu, koja ostade na korist Republike; a što će se izvaditi jaspri poslati će se Vladastvu Orsana: očitujući da baštine dubrava rečenih vavik će ostati na oblast slobodnu Principa, nejmajući u svako vrime ista oblast Principa imati štetu od ove blagodarnosti obilne.«

3. Poglavlje »za skočace iliti stražanine Dubrava općenih i posobnih,« gdje je u člancima I—XI sadržano, što je dužnost i pravo tih čuvara šuma. U glavnom je rečeno da »za ona tri godišta njiova obranja nepristavno i virno imati će bditi na stražu i na čuvanje Dubrava Općenih i posobnih svoga grada, sela, općine i Daržave, da su čuvane od izkorenja i od pokošenja stabla, panja, busa Duba, od očehnutja grana ili kiknutja; od paše živina oli po sve, oli po kojoj varsti zabranjenih; od pokupljenja trave i žira po načinu komu se zapovida; i od svake varste škode rečene i nerečene u ovomu Naredjenju, pridajući spravno znanje Kancelariji od Rašpa.«

Važna je u tom obziru ustanova članka II: »Ako najti će živinu kojegod varste u Dubravah Principovih, saltari (skočaci) iliti stražanini i druga čeljad imati će je ubiti i sebi uzeti, ako budu male varste; i ako budu goveda, konji i ovake varste, imati će ih uzdaržati, i navistiti uzdaržanje Kanceliru od Rašpa; da Pravda Iziskliva, kako bude poznala uzdaržanje zakonito učinjeno u Dubravah Principovih, ima ih priuzeti, dajući polovicu onim, koji biti će činili uzdaržanje, a drugu polovicu na oblast Pravde.«

Još ću istaknuti što je određeno v člancima VIII i IX:

»Neće oni dopustiti uvođenje novih puta u Dubravah Principa i posobnih na podobnost posobnika; i to manje minuće (prolaz) živina zabranjenih.«

»Biti će dužnost njiova bditi pomnjivo da kad se bude učiniti svako godište očišćenje darva slabih, koje će se ispuniti v Dubravah Principovih, i u posobnih sahranjenih na službu Orsana, da se neprisjeku hitabeno rasade i buse Duba.«

Kako su već određene nagrade tim čuvarima, »njim se opo-vida krutu i tešku pedipsu tamnice, galiije, ako budu pogadjati, ili neispuniti dužnosti njim dane u ovomu Naredjenju; i jošter druge pedipse pečaleće na oblast Pravde svaki put se zakonito pridobiti od neispunjenja njihove dužnosti.«

4. Poglavije »za kapitane odovuda i odonuda od Rike Quieta (Mirne)«.

Tu su propisi (I—XII) glede imenovanja i službe spomenutih kapitana za najvažniju šumu v Istri, to jest onu v »Dolini od Montone (Motovuna)« gdje teče rijeka Mirna. Pošto je ta šuma služila poglavito v obranje stabla dobrih za kuću Orsana (arsenala)« i »budući oni (kapitani) naučni u zgrade broda, biti će njiova osobita dužnost činiti ispuniti razredjenje stabla po miri skladnoj varsti Slika kjem će moći služiti, zlamenjujući podobnim načinom umnoženje zadostno darva, kako bi naredjeno i pripisano u slikovanju od onih stabla krivih, koje će se sahraniti u Kancelariji od Rašpa, razredeći stabla na žili; na koju svarhu slikovanje rečeno biti će njim pridano na prigode osobite, kako budu učinili pripis i prijatje u rukah Nadstojanja; da u Dubravi vazda bude se imati izgled toliko potribni i glavni.«

Služba u Istri je za kapitane bila od najveće važnosti, kao njeka vrst prakse, a da uzmognu postići više namještenje. Zato stoji u članku VIII izričito:

»Neće oni moći doteći druga dilovanja kapitanstva, ako ne budu svaršili vrime naredjeno na dilovanje rečeno od Istrije; i izvan običajnoga sudnoga iziskovanja, koje će se njim učiniti kada budu titi doteći druga kapitanstva od Dubrava, neće se moći primiti na vjetovanja, ako ne budu imati svidočanstvo za kletvom Vlastelina gospodina kapitana od Rašpa, koje će se imati poslati Vladastvu Orsana na svaršenje dilovanja rečenih kapitanstva, da, otiuci oni

doteći novo dilo vanje, iman se štiti Vladanju parvo nego se učini obranje, koje će se izvaršiti.«

Još je interesantnija ustanova članka IX koji glasi:

»Na rečeno kapitanstvo od Istrije neće se moći odabrati one, koji budu svaršili, nego posli kontumacije toliko vrimenta koliko budu stati u istomu dilo vanju; i neće moći za isto vreme nastati otac na misto sinova, sinovi na misto oca; ni brat na misto brata i sinova brata od oca bliznicih po takvu rodbinu na misto prišasnih kapitana, koji bi izvaršili dilo vanje svoje.«

5. Poglavlje »za Nadstojanje koje će se narediti na poslovanje i težanje Dubrava, na izvaršenje općenih, rednih, svakolitnih lječenja i odsičenja narednih i na svake potrebe Dubravaste.«

Ovdje su u člancima I—XXIX sadržani potanki propisi glede gojenja, čišćenja, sječenja i svrsishodnog iskorišćivanja šuma, sa uređenjem jednoga moćnoga Nadstojanja, koje kriposnima naucima i poštenjem ponukujući, ima virno izvaršiti zabave njemu poručene, dajući potribna spoznanja, razmišljena i vještna težanja dubravastog.« Tu je govor osim o »Daržavi Istrije« takodjer »od Otoka Velje (Krka)« kao spadajućeg isto pod djelokrug spomenutog Nadstojanja.

Posebice slijede:

a) »Naredbe za Mlate i Stražu njiovu,« t. j. za »orudja kimi se služimo za žigati i brojiti stabla.«

b) »Varste Mlata i Pečata za brojenje,« gdje su navedeni:

»Mlat veliki pečatom Svetoga Marka, Drugi manji slovom P. koje prikaže stablo, Drugi slični slovom R. koje prikaže klica, Drugi slovom L. koje prikaže stablo oli klicu odpravljenu, kad će biti utišćeno za P. oli R.«

»Devet pečata od gvoždja slidećima brojmi, a šest služiti će za žigati deve,oga. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 0.«

c) »Dužnost Odredjenoga u Pinguentu (Buzetu) na stražu knjiga.«

d) »Dužnost Kancelira od Pridstavnika sve Daržave« — glede razglašenja ove naredbe »koje ima se učiniti svake godine na misec Prosinca.«

e) »Naredbe za Gospodare i Mornare od broda i plavica« — glede prevažanja drvi.

f) »Dužnosti Partidanta od broda« glede kontrole pri krcanju duba i klice principovih »da tako zaprikuju se himbena zmanjanja, skratjenja, i promine skrovne darva Principovih s posobnimi — a to pod svih pedipsa koje će viditi Pravda, da su podobne varsti njiova zločinstva.«

g) »Dužnosti Duhovnika« sadržane u slijedećoj odredbi:

»Otiuci principova odluka da ovo Naredjenje ima imati podpuno svoju svarhu ispunjenem izvarsnim providjenja potribitih, uzdaržanih u istomu, biti će dužnost osobita Duhovnika očitovati ono svake godine od Otara na misec Prosinca na blagdan u najveću skupu Puka, da se ne može ikada reći od Podložnika da nije to znao; na koju svarhu jesu ponukovani u svako vrime stavljati u sarce podložnika škodu priveliku, koju se čini Principu šteteći Dubrave i stabla sahranjena za općene potrebe.«

Na koncu dolazi slijedeći zaključak:

»Kako bude ovo potvrdjeno pohvalom Priuzvišenoga Senata, ušampati će se Talijanski i Ilirički da se može bolje razumiti, i poslati će se Vlastelinom Providarim, Duhovnikom, Sudcim, Županom, Glavarom, Saltarim ili Stražaninom posobnih Gradova, Gradca, Sela, Općina Daržave za njegovo proglašenje, i svakomu potribno bude, za temeljito izvaršenje njegovo i obsluženje.«

»U Kolegiju varh Dubrava 16 prosinca 1777.

Prosper Valmarana nadstojnik, Jerolim Zustinian nadstojnik,
Ivan Minotto nadstojnik, Ivan Filippi potajnik.«

Kako sam reko u početku važnost ovdje prikazanog »Naredjenja« leži za nas u okolnosti, da je ista oblast mletačka uvidjela potrebu, da svoje naredbe, namijenjene pučanstvu u Istri, izda i razglasi osim u svojem talijanskom, takodjer u narodnem hrvatskom (iliričkom) jeziku. S druge strane treba priznati, da i sam šumski red sadržaje mnoge odredbe i nauke, a da boljih nemaју ni današnji propisi o istom predmetu.

K novim sodnim pristojbinam.

Tako nekako, kakor z novelo o razbremenitvi sodišč leta 1914., bilo je praktično pravištvo presenečeno z novelo o sodnih pristojbinah v ces. naredbi od 15. septembra 1915, ki je bila razglašena v državnem zakoniku dne 25. septembra l. l. Niti o pripravah za to reformo se ni bilo poprej vedelo. »Spomenica« o tem je izšla, ne da bi bilo rečeno, odkod in kako. Začudenje je bilo tem večje, ker je bilo naenkrat računati z dokaj obsežnim in zapletenim zakonom, ki naj bi stopil namesto dosedanjih enostavnih določb o sodnih pristojbinah. Na prvi pogled se je tudi videlo, da gre za jako važne premembe in da se uvajajo pristojbinska merila, ki so nam bila povsem tuja. Natančnejši pregled je kazal, da se bo sodno postopanje v spornih in izvenspornih stvareh, osobito na višjih instancah, neizmerno podražilo, in da bo predpisani način vtrjevanja sodnih pristojbin tudi neugodno vplival na procesualno pravo in njegove funkcionarje. Občna nervoznost je bila vzrok, da se je marsikaj v razglašenem zakoniku videlo še bolj črno, kakor je v resnici.

Zanimivo je, da se je reakcija zoper vsebino te novele pojavila v pravniških krogih šele nekaj tednov po njenem razglasu. Kakor da se ni prišlo poprej do — sape! Čeprav je imela novela stopiti v moč že z novim letom, začelo se je pravo gibanje proti njej šele sredi novembra, tedaj pa radikalno. Nič manj se ni zahtevalo, kakor da naj se naredba »pure et simple« prekliče, če pa to ne, da naj se spremeni z drugo, še predno je stopila v moč! Zasilni refren je bil: naj se vsaj veljavnost odloži! V tem zmislu je odmevalo iz diskusij, ki so se o tem vršile po vrsti v odlični »Juristische Gesellschaft« pod predsedstvom exc. drja. Kleina. »Contra-« govorniki iz odvetniškega in tudi sodniškega stanu so bili v veliki večini, »pro-« govornika sta bila le dva, višji finančni uradnik in višji sodni uradnik. Med odvetniškimi zbornicami se je z zadevo bavila najtemeljitejše zbornica nižjeavstrijska, oziroma njen odbor, ki je tudi dosegel, da se mu je dal na razpolago prvi osnutek izvedbene naredbe, in je delal na to, da bi se vsaj v izvedbeni naredbi popravilo, kar se tem potom popraviti da. Delegacija avstrijskih odvetniških zbornic je imela dne 2. decembra sejo, v kateri je razpravljala o cesarski naredbi, pa tudi o osnutku izvedbene naredbe.

Sklenila se je vloga na c. kr. pravosodnega ministra in sklenilo se je tudi, intervenirati po posebnem odposlanstvu na pristojnih mestih. Uspeh vseh teh diskusij, vlog itd. pa je bil ta, da je ostalo pri cesarski naredbi, kakor je bila razglašena, in da se je koncem decembra izdala izvedbena naredba, ki stvari ni prav nič izboljšala v zmislu ugovorov in pomislov. Nove sodne pristojbine se torej po novem letu prakticirajo, s pomočjo pač pojasnilnih ministrskih razpisov, ki pogostoma prihajajo.

Vloga delegacije odvetniških zbornic na c. kr. pravosodnega ministra, ki so jo ponatisnili drugi strokovni listi, naj se priobči tudi v »Slovenskem Pravniku«. Praksa izpričuje ali bo izpričala, koliko so utemeljeni njeni ugovori in pomisleki proti novim sodnim pristojbinam. Vloga se glasi:

Ekscelenca!

Novela od 15. septembra 1915, št. 279 drž. zak., o sodnih pristojbinah, je nastala brez parlamentarnega sodelovanja, ki je po ustavi potrebno. Izdala se je tudi, ne da bi bila dana prilika poklicanim korporacijam, izjaviti se o njeni vsebini. K tem bi bila spadala v prvi vrsti zastopstva odvetnikov. Jako obžalujemo, da smo šele v stanu ugovarjati, ko je cesarska naredba že razglašena z začasno močjo zakona in ko skoraj ne moremo pričakovati, da bi se takoj popolnoma umaknila. Vendar je zanjo sedanji čas najneugodnejši. V obsežnih pokrajinah so posestva in njih meje negotove, zemljiške knjige so razdejane, pa tudi trgovske knjige, opravilni zapisniki in listine so uničene. Kako to, da se v takem času zvišujejo sodne pristojbine?

Ne ugovarjamo proti zmernemu zvišanju sodnih pristojbin pozneje, ko bodo omenjene nadloge že kolikor toliko izravnane. Pripoznavamo, da država vsled sedanjih silnih dogodkov potrebuje denarja in nimamo nič zoper to, da se pravosodje po potrebnem odmoru višje obdači, kakor je bilo doslej. Vsekakor pa moramo zahtevati, da so določbe preproste in jasne, da ne nalagajo nepotrebnih bremen in da varujejo svrho in dostojanstvo justice. Potem se pristojbina tem lažje prenaša, kolikor bolj se veže z že obstoječo. Zato naj se kolikor moči vpoštevata tradicija. Naredba se ne ravna po teh zahtevah in načrt izvedbene naredbe, ki nam je sedaj došel, pomnožuje njene hibe in se ne prilega dosedanjim razmeram.

1.) Delegacija smo odvetniških zbornic in torej poklicani predvsem zastopati stanovske interese. Vendar smatramo za svojo dolžnost, da na prvem mestu pobijamo določbo občnega značaja, ki se ne da združiti z nalogo in dostojanstvom pravosodja, in je praktično jako dvomljiva. Tu mislimo razredbo in delno zvišanje zapisniške pristojbine, ki se ravna po polovicah razpravnih ur. Glasom vladne spomenice naj so sodne pristojbine prometni davek in pa odplačilo za delovanje sodišča. Merodajno pa bi moralo biti le stališče prometnega davka. A če naj tudi velja nagrada za delovanje sodišča, morala bi se ravnati po delu, ne pa po času. Kako dolgo traja razprava, to ne zavisi od stranke in je zgolj naključje, ali se dokazovanje bolj ali manj vleče. Osobito bodo posestne in lastninske pravde na deželi povzročile s tem računanjem znatno več stroškov, ki bodo po vojni tem neznosnejši, ker se je v celih pokrajinah onemogočil dokaz z listinami. Vendar pa tudi ni naloga pravosodja, da bi se stranka kaznovala s pristojbinami za to, ker sodnik razpravlja zadevo bolj na široko in z večjo temeljitostjo. Spomenica se kaj rada sklicuje na inozemske zakone, toda ti ne poznajo podobnega računanja pristojbin. Če je bilo v stari Greciji govorjenje zastopnikov omejeno z »uro na pesek«, to ni veljalo za dokazovanje; pri čitanju dokaznih zapisnikov je prestal — pesek. Po avstrijskem civ. pr. redu je sodnik gospodar pravde, ki tudi določa potrebno mero dokaza. Kako naj njemu podrejena stranka plačuje zato, ker sodnik ukrene to in ono, kar podaljša razpravo?

Ta določba mora tudi v praksi roditi najslabeyše nasledke. Stranka bo vsled nje nemirna in nepotrpežljiva. Pravni zastopnik bo v zadregi, ker ga bosta stranka in sodnik silila, da naj hiti. Sodniku bo neprijetno, da mora paziti na malenkostno računanje, da ima pred sabo nepotrpežljive stranke in nad sabo mehanično kontrolo. Doslej so mu narekovali, koliko dnij in tednov sme porabiti za pravdo, zanprej se bo moral držati polur. Zabeleževanje pri razpravi v svrhu pristojbin po tolikanj nebistvenem in zoprnem merilu torej ne more biti v prid mirnemu in dostojanstvenemu pravosodju in izpodkopuje ustnost v vsej njeni priznani veljavi. Posebno čuden je predpis, da stane zapisnik na drugi instanci vsake pol ure petkratno temeljno pristojbino, če se stranke udeleže prizivne razprave, da pa je prost pristojbine, če ne pridejo k razpravi.

Torej je naložena s pristojbino kazen na ustno postopanje druge instance, in posledica bo, da bo v prihodnje postopanje na drugi instanci pisмено, kakor je že sedaj na tretji instanci. Izvedbena naredba še določa, da ni nobene pritožbe proti izreku sodnika o trajanju razprave, in to določbo smatramo za protizakonito.

2.) Za odvetniški stan pomenijo zlasti predpisi o jamstvu novo, nepravilno breme. Odvetniki, notarji in drugi pooblaščenči jamčijo po § 9. za pristojbino od spisov, ki jih vložijo, od sodnih izdatkov in uradnih dejanj (§ 8.), ki jih povzročijo, ter od spisov, listin in njih prilog, ki se napravijo z njihovim sodelovanjem. Ti predpisi so nejasni in dopuščajo blagohotno razlaganje. Da odvetniki ne jamčijo za razsodnine in cenilne pristojbine, pripoznava vladna spomenica in tudi izvedbena naredba, četudi le-ta navaja izrecno le razsodnine. A prav tako kakor s temi pristojbinami, je ravnati tudi s pristojbinami od pravnih opravil in od poravnjav, kakor hitro jih je treba opraviti neposredno. Toda načrt izvedbene naredbe ustanavlja zanje neomejeno jamstvo odvetnikov in le majhna olajšava je to, če pristavlja, da odvetniki jamčijo šele v zadnji vrsti. Ta določba ne izhaja iz novele in je povsem krivična.

Odvetnik je organ v pravosodju, sopomočnik pri pravu, kakor sodnik. Za večje zadeve je predpisano odvetniško zastopstvo, ker naj odvetnik opravi namesto sodnika težavno pripravljalno delo, da v dejanskem stanu loči bistveno od nebistvenega in tako sodniku omogoči hitro in vendar temeljito presojo. Kako pride odvetnik do jamstva, za katero ni plačan in za katero tudi ni nobenega objektivnega razloga, ker ima država dovolj močna sredstva za hitro izterjanje pristojbin? Kakor je sodnik po pravici oproščen tega jamstva, sme isto zahtevati tudi odvetnik, kadar ga ravno ne veže kolkovanje. S »predujmom«, o katerem se tako rado govori, se odvetnik ne more zavarovati. V modernem gospodarstvu je nemogoče, da bi odvetnik zahteval od strank tako visok predujem, kakor bi zahtevalo jamstvo za zvišane neposredne pristojbine novele in poleg tega znabiti še za pristojbine od pravnih opravil. Osebito sedaj v dobi draginje bi se stranke srednje vrste raje odpovedale pravdi in pravici, nego li plačale visoke predujme. Pa tudi sicer ne dobi po navadi odvetnik od svojega trgovskega klienta predujma, trpi večkrat z njim vred, in vsi odvetniki izgube na leto sto in stotisoče pošteno zasluženih ekspenzarjev. Državi ni treba

jamstva odvetnikov in zato pričakujemo od stvarnosti in pravičnosti Vaše ekscelence občne določbe, da bomo k večjemu odgovorni za pravilno kolkovanje, ne pa za neposredne pristojbine.

Za pravna opravila, ki jih obsegajo vloge ali zapisniki, pride še to breme, da je pod kaznijo treba takoj plačati pristojbino. Ali vprašanje, če gre za pravno opravilo, je skoraj vselej sporno, in zato naj bi bila ta pristojbina vedno poprej predpisana.

3.) Nepravično je, da pristojbinsko oblastvo lahko vsakim povodom zahteva redovne kazni do 2000 K, zlasti če se pomisli, da se je težko vdomačiti v mnogih, večkrat tudi nejasnih določbah novega zakona. Kazen naj bi nastopila šele tedaj, kadar bi se stranka ne pokorila nalogom, danim v svrhu odmere pristojbin.

Tudi razsodniki bodo morali po novem jamčiti za pristojbino in tudi to se nam ne vidi upravičeno. Več o tem prepuščamo neposrednim interesentom.

4.) Prav tako nepravično je naložena odvetnikom dolžnost naznanjevanja. Določena ni v noveli sami, pač pa ž njo v protislovju v izvedbeni naredbi. Naznanjati dejanja, ki se vrše pri sodišču, je dolžnost sodišča. Tako piše § 44. prist. zakona in posledica tega je ta, da pri neprimičninskih pogodbah nadomešča vložitev prošnje za vpis naznanila pristojbinskemu oblastvu. To je bilo tudi doslej neprerekana navada, in smoter, ki ga ima novela, namreč zvišanje sodnih pristojbin, nikakor ne opravičuje, da se je poostrišlo jamstvo in naznanjevanje. S tem se nalaga odvetnikom neznosno breme.

5.) Iz nemškega zakona se je vsprejela določba, da se od postopanja ne bo kakor doslej zahtevala le ena sama razsodnina in pri pravnih pomočkih le kolkovna pristojbina za vloge, marveč da bo treba od vsakega postopanja na vsaki instanci plačati enako visoko razsodnino. A nemški zakon pozna vsaj razlike, ki se ravnaajo po vrsti postopanja, bodisi za sodbe prve instance, kakor tudi za nadaljnje; tega pa pri nas ni. Nemški zakon, ki edini določa tako strog pomnožitev razsodnine, jo pa tudi izvaja iz svojega posebnega zistema, ki ne pozna pristojbin za vloge in zapisnike, ki se pa pri nas ni vsprejel. Nikjer drugod ni večkratne razsodnine, na Francoskem in v Italiji vsaj tedaj ne, kadar je bila sodba pred drugačena. Kajti govor je potem le o eni sodbi in če naj velja analogija odplačila za delo: Kako more država za-

hitevati plačilo za sodbo, ki jo je višja instanca spoznala za nepravilno in jo je razveljavila? Naši tradiciji ustreza ogrski, nam najbližnji zakon, vsled katerega se bo avstrijski trgovec vedno povpraševal: zakaj se naj pri nas plačuje trojna razsodnina, onstran Litve pa le enkratna?

6.) Za razsodnino naj j a m č i t a obe stranki solidarno, ne da bi bila določena primerna plačilna dolžnost. Doslej sta stranki vsaka na polovico donašali kolkovino, kar se je godilo v redu in brez prepira. Sedaj pa bo stranka zavezana k razsodnini tudi v instančnem postopanju, čeprav le njen nasprotnik poprime za pravni pomoček. Kako naj bo to upravičeno za toženca? Sodnik smatra, da je tožba neutemeljena in jo zavrne. Tožnik se pritoži na višjo instanco, ki ga zopet zavrne. Toda toženec mora plačati razsodnino?

Čudno določbo ima pri tem tudi § 33. izvedbene naredbe, ki dovoljuje, da se pristojbina popravi, kadar se sodna odločba razveljavi ali predrugači. Toda pri tem naj nima stranka nobene pravice in finančno oblastvo naj le uradoma postopa. Zakaj se jemlje stranki pravica?

7.) Zelo neprimerne so določbe o pristojbinski dolžnosti stranke, ki ima za nasprotnika u b o ž n o s t r a n k o. Že dosedaj so stroški, ki jih povzročuje pravda, ne da bi se moglo računati na povračilo, silili stranko k poravnavi, tudi če njena pravica ni bila dvomljiva. Ta pritisk bo zaradi visokih pristojbin odslej še mnogo znatnejši. Pravzaprav bi se morale vse pristojbine, ki po občnih načelih zadenejo ubožno stranko, šteti k idealnim pristojbinam.

Določba § 31. izvedbene naredbe se razven tega presplošno glasi, kajti tudi če stranka zmaga, nima neomejene pravice do povračila stroškov; gotovi stroški se ji tudi v tem slučaju lahko nalože. To mora veljati ravno tako za ubožno stranko in tega dela idealne pristojbine torej država tudi ne more terjati od propadle nasprotne stranke.

Predpisi §§ 31. in 82. izvedbene naredbe, ki zavezujejo nasprotno stranko k plačilu sodbene kolkovnine za pravni pomoček, ki ga je vložila le druga stranka, pokažejo se tu še posebno krivični.

Naraščanje ubožnih strank, ki se gotovo pojavi vsled novih pristojbin, bode tudi novo težko breme za odvetniški stan. Omenjamo to le za dokaz, kako so določbe novele trde osobito za naš stan.

8.) Izmed določb za izvensporno postopanje omenjamo le eno, ki bo ubožne nedoletne dediče hudo zadela. Pristojbine za ceno in v nepremičnine se računajo po objektu, ne da bi se odbila hipotekarna bremena. Če je v zapuščini prezadolženo posestvo, a se mora ceniti glede na nedoletne dediče, se utegne včasih pokazati za zapuščino veljavna vrednost, katero presega dolžna pristojbina.

9.) Za vloge, razprave in sodbe o zasebnih obtožbah v kazenski pravdi bo plačevati pristojbine. Težko pa, da se s tem doseže namen, ki ga pričakuje justična uprava. Večina, ki toži iz malenkostnega povoda, se ne bo dala oplašiti, pač pa si priskrbi ubožno pravico. Manjši srednji stan bo trpel na svoji časti, ker ne bo tožil zaradi previsokih pristojbin. Napadi brezvestnega časopisja se bodo množili, ker so stroški porotne razprave posebno visoki. Tudi poravnave med strankami se bodo težje dosegle radi previsokih pristojbin.

10.) V noveli in tudi v izvedbeni naredbi manjka prehodnih določb, akoravno bi bile potrebne iz marsikaterega razloga. Nikakor ne bi smele nove določbe veljati za pravde, ki so že uvedene ob začetku veljavnosti novele. Saj vendar v mnogih sodnih okrajih popolnoma počiva pravo že mesece in mesece. Pravdne stranke so pričele spor, ko so poznale tedanja pristojbinska načela — zakaj naj se jim hipoma podraži postopanje?

Ekscelenca! Mi smo skrajno zmerni, še mnogi drugi predpisi novele so trdi in bodo motili pravosodje. Pomisleki, ki jih mi uveljavljamo, so pa očitni, treba jih je takoj odpraviti in mi prosimo Vašo Ekscelenco, naj poskrbi, da se začetek veljavnosti novele odloži, dokler se kolikor toliko ne uredi pravne razmere, ki so v mnogih okoliših vsled vojne skrajno zmedene. Vsekakor pa naj se vpoštevajo naši nasveti in ugovori, predno novela zadobi moč.

X.

Občinski volilni red.

(Pregled najnovejše judikature upravnega sodišča.)

Priredil dr. B. Senekovič, c. kr. okr. komisar.

1.) K aktivnemu službovanju vpoklicani rezervist sme postaviti pooblaščenca za izvrševanje volilne pravice svoje žene, brez ozira na kraj, kjer aktivno slušbuje.

K aktivnemu službovanju vpoklicani rezervist po § 2. obč. v. r. za Šlezijo sicer ne more za svojo osebo izvrševati aktivne volilne pravice, vzlic temu pa ostane nedotaknjena pravica, ki mu jo daje § 41 obč. v. r., da sme zastopati svojo ženo volilko.

Ker je pravno nemogoče, da bi kot aktivni vojak osebno zastopal svojo ženo, ima pravico za njo napraviti volilno pooblastilo. (Budwinski št. 10.114 ex 1914.)

2.) Kdor je sodno za zapravljevca proglašen, more svojo volilno pravico izvrševati samo po svojem skrbniku.

Nesporno je, da je volilec X. sodno proglašen za zapravljevca in da je zanj postavljen skrbnik. Vsled tega X. po zmislu §§ 187, 269 in 273 o. d. z. ni več svojepraven; zato mora po § 5 obč. v. r. za Šlezijo izvrševati svojo volilno pravico po svojem zastopniku, ki je njegov sodno postavljeni skrbnik. (B. št. 10.153 ex 1914.)

3.) Ako izroči volilec »in bianco« podpisani papir drugi osebi z namenom, da ta na papirju napiše volilno pooblastilo in na ta način napravljeno pooblastilo pri volitvi vporabi, to nikakor ni nezakonito.

Ako je volilec volilno pooblastilo »in bianco« podpisal, se ne more trditi, da so na podlagi tacega pooblastila oddani glasovi sami po sebi neveljavni.

Po določilih obč. volilnega reda za Češko se namreč volilcem ne more zabraniti, da pooblaste drugo osebo, izročivši jej »in bianco« podpisani papir in da ta oseba na izročenem papirju naknadno napiše izrecno dano ali od obeh strank suponirano pismeno poobla-

stilo. Ugovori, da so na podlagi takega pooblastila oddani glasovi neveljavni, bi se dali vpoštevati samo takrat, če bi se trdilo in ponudilo dokaze, da se pooblastilo na »in bianco« podpisanim papirju ni napravilo v soglasju z izrecno danim, oziroma od obeh strank suponiranim naročilom. (B. št. 10.067 ex 14.)

4. Izguba volilne pravice po § 3, točka 3 obč. vol. r., **za Kranjsko** vsled kazenskoso dne obsodbe radi pregreška zoper kazenska določila v varstvo volilne svobode, — je posledica obsodbe, ki nastopi »ipso iure«.

Po § 11 obč. vol. r. ne morejo biti voljene med drugimi tudi tiste osebe, ki razpravlja o njih točka 3., § 3. obč. v. r. Le-to določilo predpisuje, da so od volilne pravice izključene tiste osebe, ki so bile radi pregreška zoper kazenska določila v varstvo volilne svobode sodno obsojene, ako je bilo dejanje storjeno pri volitvah v občinski zastop. Iz besedila samega izhaja, da zakon ne napravlja izgube aktivne in pasivne volilne pravice odvisne od tega, da je bila izguba izrečena v kazenskoso dni sodbi. Sicer se sklicuje § 3., točka 3. obč. vol. r., na § 14 drž. zak. z dne 26. januarja 1907, št. 18 drž. zak., vendar iz tega ne moremo izvajati, da nastopi izguba volilne pravice samo takrat, če je bila izrečena v kazenskoso dni sodbi. Kajti § 14 drž. zak. z dne 26. januarja 1907, drž. zak. št. 18, določa, da izgubi aktivno in pasivno volilno pravico tisti, ki je bil radi določenih pregreškov obsojen. Ākoravno je koncem prvega odstavka pristavljeno, da naj se izguba izreče v sodbi, vendar izhaja iz besedila prejšnjega stavka, da je smatrati izgubo omejenih pravic za posledico kazenskoso dne obsodbe, ki nastopi sama posebi v nasprotju s postranskimi kaznimi, ki jih mora sodnik posebej naložiti. (B. št. 10.144 ex 1914.)

5.) Umobolni smejo biti voljeni, dokler niso dejanj pod skrbstvo.

Po § 10 obč. v. r. za Češko se zahteva glede oseb, ki se smejo voliti v občinski zastop, med drugim, da uživajo vse državljanske pravice. Omejitev državljskih pravic po zmislu § 21 obč. drž. zak. nastopi radi umobolnosti (§ 273 obč. drž. zak.) šele takrat, kadar je bil kdo sodno proglašen za blaznega ali slaboumnega. (B. št. 10.444 ex 1914.)

6.) Tridnevni rok, ki je določen reklamacijskim komisijam za razsojanje o vloženih ugovorih zoper volilne imenike, ni zapaden rok. Tudi po preteku tega roka izdane razsodbe so veljavne.

Tridnevni rok, ki ga določa § 18 obč. v. r. za Češko za razsodbe reklamacijskih komisij, ni zapaden rok, temveč poslovni rok; prekoračenje tega roka ne izpremeni bistva reklamacijske razsodbe. (B. št. 9993 ex 1914.)

7.) Reklamacija, ki je bila samo ustno sporočena in ne dana na zapisnik, ni pravilno vložena reklamacija, ki se mora rešiti.

Reklamacije, ki se je samo ustno sporočila in ki se ni dala na zapisnik, ni smatrati za pravilno vloženo reklamacijo. Ako se taka reklamacija ni rešila, to ni nezakonito. (B. št. 10.039 ex 1914.)

8.) To, da je bil razglas o volitvi predčasno snet, ne povzroči ničnosti volitve, ako ta napaka ne more vplivati na izid volitve.

Pritožniki trde, da je volitev nična, ker je bil razglas o volitvi namesto osem dni, samo sedem dni nabit. Po pravnem mnenju upravnega sodišča povzroči zanemarjenje formalnih predpisov volilnega reda ničnost volitve samo takrat, kadar more dotični nedostatek vplivati na izid volitve. V danem slučaju se ne more trditi, da utegne predčasno snetje volilnega razglasa vplivati na izid volitve. Glasom volilnih spisov šteje tretji volilni razred 22, drugi razred 11 in prvi volilni razred 10 volilcev. Volitve se je udeležilo v tretjem razredu 16, v drugem razredu 9 in v prvem razredu 6 volilcev. Razmerje glasov med izvoljenimi in propalimi kandidati je bilo: v tretjem razredu pri odbornikih 12:4, pri namestnikih 11:4; v drugem razredu pri odbornikih 6:3, pri namestnikih 7:2; v prvem razredu pri odbornikih 6:0 in pri namestnikih 6:0. Ako bi se bilo udeležilo volitve v tretjem razredu tudi še ostalih šest volilcev, v drugem razredu ostala dva volilca in v prvem razredu ostali štiri volilci, in bi vsi ti volilci oddali svoje glasove propalim kandidatom, bi v zvezi temu ostal izid volitve isti, kakor je bil proglašen. Zato spredaj omenjena formalna napaka ne daje povoda, razveljaviti volitev. (B. št. 10.038 ex 1914.)

9.) Ako oblastvo, razsojajoče o vloženih reklamacijah, razveljavi posamezne glasove, sme po zmislu teh razsodb samostojno ugotoviti in proglasiti izid volitve.

Z volitvami, ki se izvrše po predpisih volilnega reda, naj se na zakonit način sestavi občinski zastop. Konkretna volitev se završi s tem, da se oddajo glasovi v vseh volilnih razredih in da se razsodi o morebitnih ugovorih. Ker je po § 28 obč v. r. za Moravsko smatrati v vsakem volilnem razredu za izvoljene tiste kandidate, ki so dobili največ veljavnih glasov, in ker je v prvi vrsti dolžnost volilne komisije, da ugotovi izid volitve, mora volilna komisija tudi sklepati o veljavnosti oddanih glasov; pri ugotovitvi izida volitve ne sme vpoštovati glasov, ki jih je spoznala za neveljavne. Povodom ugovorov mora oblastvo preiskati postopanje volilne komisije, odpraviti zaznane napake, pred vsem pa tudi razveljaviti glasove, ki so se proti predpisom volilnega reda vpoštevali; končno mora oblastvo proglasiti izid volitve, kakor ga je ugotovilo. (B. št. 10.067 ex 1914.)

10.) Ugovori zoper volilno postopanje se morajo tudi takrat tekom osmih dni po končani volitvi vložiti pri občinskem predstojniku, kadar je bila izvršitev volitev odvzeta občinskemu predstojniku in izročena političnemu okrajnemu glavarstvu.

Pritožniki trde, da je izpodbijana razsodba nezakonita, ker je bila v danem slučaju izvršitev volitve odvzeta občinskemu predstojniku in poverjena okrajnemu glavarstvu, in ker se radi tega ugovori zoper volitev ne bi smeli vložiti pri občinskem predstojniku, temveč pri tistem uradniku okrajnega glavarstva, ki je vodil volitev. Ta trditev pa v zakonu ni utemeljena. Paragraf 31. obč v. r. za Gališko predpisuje izrecno, da se morajo ugovori zoper volilno postopanje tekom osmih dni po končani volitvi vložiti pri občinskem predstojniku. Iz tega določila izhaja, da je smatrati ugovore zoper volilno postopanje samo takrat za pravilno vložene, če so dospeli še pred potekom zakonitega zapadnega roka k pravemu vložišču, to je k občinskemu predstojniku. (B. št. 10.514 ex 1915.)

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) **Iz zavarovalnega prava: Pojem izraza »vojni dogodki«.**
Zavarovalne pogodbe je razlagati po predpisu čl. 278 trg. zak.

Vrhovno sodišče je z odločbo 14. marca 1916 opr. št. Rv I 100/16 ugodilo prizivu tožene zavarovalne družbe, premenilo sodbo višega dež. sodišča na D., s katero se je bilo ugodilo tožbenemu zahtevku zapuščine po ponesrečeni gdč. E. J. na plačilo zavarovalne vsote, ter je zopet vzpostavilo sodbo trg. sodišča na D., ki je tožbeni zahtevek zavrnilo.

Razlogi.

Revizija, ki se oslanja samo na revizijski razlog po števil. 4 § 503 c. pr. r., je upravičena.

V dejanskem oziru je ugotovljeno, da je dne 13. avgusta 1914 brzi parobrod »Baron Gautsch« avstrijskega Lloydja, na katerem se je nahajala gdč. E. J., med vožnjo iz Trsta na Veliki Lošinj zadel ob pomorsko mino in se potopil, in pri tem je našla smrt tudi gdč. E. J. Takrat je naša monarhija bila v vojnem stanju z Rusijo in Srbijo ter so se pomorske mine položile v svrhu zavarovanja domače obale. Gdč. E. J. je bila pri toženi zavarovalni družbi glasom pogodbe 2. avgusta 1910 pol. št. 2.407.825 zavarovana zoper nezgode in sicer za slučaj smrti za znesek 8000 K.

Napram tožbi, ki jo je naperila zapuščina na izplačilo zavarovalne vsote, se je tožena zavarovalna družba v teku sporne razprave sklicevala na določbo § 8 uradno potrjenih »občnih zavarovalnih pogojev«, po katerih toženka ne jamči za nezgode, ki so povzročene po vojnih dogodkih (Kriegsereignisse). Prizivno sodišče je drugače — kakor prvo sodišče — ugodilo tožbenemu zahtevku, ker zastopa mnenje, da »ne zadostuje zgolj vojno stanje z vsemi predpripravami, ki naj služijo v dosego namena vojne t. j. za odločitev sovražnosti med državami z oboroženo silo, temveč da morajo biti podana neposredna dejanja z oboroženo silo.«

Temu nazoru, ki se oslanja zgolj na tesno, besedno in abstraktno razlago izraza »vojni dogodki« se ne more pritrditi.

Po čl. 278 trg. zak. ne sme sodnik, ko razlaga trgovinska opravila — in k tem spada po čl. 271 št. 3 tudi zavarovanje proti premiji — gledati samo na besedo izraza, ampak mora skušati, da izve voljo pogodnikov. To je pri zavarovanjih zoper nezgode tem potrebnejše, ker so nevarnostne okoliščine, ki morejo povzročiti nezgode, zelo raznolične in je potrebno, da se v pogodbi začrta oni dejanski stan, za katerega se prevzame riziko. (Prim. Manes, *Versicherungslexikon* str. 1241; § 154 zav. reda in uradne »Erläuterungen« str. 189).

Ako se predmetno zavarovalno pogodbo premotri v tem pogledu, potem se prihaja do nazora, ki ga zastopa tudi prvo sodišče, da zgorej navedena nezgoda spada med v § 8 občnih zavarovalnih pogojev iz jamčevanja izločene, po vojnih dogodkih povzročene nezgode.

Po § 1 zavarov. pogojev se v obče daje zavarovanje za telesne poškodbe, ki so povzročene po nezgodah, ter se tu pojem »nezgoda« definira juridično v tem zmislu, da je nezgoda vsako slučajno, od volje zavarovanca neodvisno, nenadno (plötzliche) in neposredno vplivanje (Einwirkung) mehanične sile.

V § 8 se to občno jamčevanje omejuje v negativni smeri s tem, da so ondi naštetе nezgode, za katere se ne jamčuje, med temi: nezgode po vojnih dogodkih, nezgode v mobilni vojaški službi, po potresu, meščanskih nemirih, dvobojih, tepežih, po raznih športih i. t. d. To vse so nezgode, ki so jim vzrok nevarnostne okoliščine z znakom nenavadnosti, ker izvirajo iz nenavadnih razmer. Take nevarnostne okoliščine se dajo zavarovalno - tehnično težko ali celo ne (n. pr. r. potres) orazpredeliti; na noben način pa jih ni moči staviti v eno vrsto z onimi nevarnostnimi okoliščinami, ki v navadnem življenju povzročajo nezgode, in zato se jih pri navadnem zavarovanju ne vpoštevata, temveč se jih prepušča specialnemu zavarovanju, ali pa se, če se jih vpoštevata, normalno premijo zviša. (Natančneje o tem: Manes, str. 1240, 1308 in nasl.; vladni motivi k načrtu zak. o zavarovalni pogodbi str. 155, »Erläuterungen« str. 111 o »vojnih dogodkih« pri zavarovanju proti nevarnosti požara.). Ko sta stranki sklenili pogodbo na podstavi teh občnih zavarovalnih pogojev tožene zavarovalne družbe, sta razdeli svojo voljo v tem

zmislu, da se zavarovanje ne razteza na nezgode, omenjene v § 8. Ako velja stališče, da so po zmislu pogodbe one nevarnostne okolnosti, ki se morejo vdejstviti samo v izrednem slučaju vojne, izključene iz jamčevanja uprav radi svoje nenačnosti, potem je tem okolnostim prištevati tudi vse okolnosti brez razlike, ki se morejo prigoditi edinole vsled vojnih priprav, ki jih odredijo vojujoče se države bodisi v obrambo, bodisi za napad, razlogi predmetne zavar. pogodbe, ki vstreza zavarovalno - pravnim in zavarovalno - tehničnim načelom ter volji strank in ob vpoštevanju zgorej navedenega, ugotovljenega dejanskega stanu ne more biti več dvomno, da je nezgoda, ki se je pripetila gđni. E. J., povzročena po vojnih dogodkih in da torej ne more biti slučaj zavarovanja po zmislu pogodbe.

Ni potreba še posebej poudarjati, da je — kar po pravici pravita tudi obe nižji instanci — čisto brez važnosti, s katero državo se je takrat nahajala naša monarhija v vojnem stanju. Dovolj je, da se je v resnici nahajala v vojnem stanju. Brez pomena je torej spor, če je bila takrat že vojna s Francijo in Anglijo.

Prizivno sodišče skuša svoj nazor, da o vojnem stanju ne more biti govora, ker ni bilo neposrednih sovražnih dejani, podpreti tudi s tem, da so v § 8 obč. zav. pogojev poleg nezgod vsled vojnega stanja navedene tudi nezgode »iz mobilne vojaške službe«. Ta razlog pa že zaradi tega ne drži, ker se mobilizacija lahko odredi — in se to tudi zgodi — preden se država nahaja v vojnem stanju.

Končno misli revizijska nasprotnica (tožnica), da neposredni vzrok nezgode ni bilo zavarovanje obali z minami, združeno z vojnim stanjem, ampak neprevidnost kapitana, ki je navzlic izrecnemu nalogu pomorskega oblastva, da mora voziti 20 morskih milj oddaljeno od obali, krmil naravnost v mine. A v tem oziru bodi omenjeno, da zavarovalna pogodba — kar izhaja iz zgorej navedenega besedila § 1 — smatra izraz »nezgoda« v objektivnem zmislu in ne gledé na to, ali je nastal dogodek slučajno, ali pa po krivdi tretje osebe.

K.

b) Odločba § 1500 o. d. z. je vporabna le tedaj, kadar dobroverni pridobitelj zemljišča toži, če treba, takoj, kakor hitro je zvedel za nesoglasje med dejanskim stanjem in med stanjem zemljiške knjige, sicer se izgubi dobra vera s tem, da se dopusti izvrševanje nevknjiženih pravic. Tekoče priposestovanje se ne prekine z vstopom novega knjižnega lastnika, ki je moral zaznati izvrševanje služnosti.

V pravdi zaradi neobstoja služnosti je prizivno sodišče razveljavilo sodbo okr. sodišča v Škofji Loki, opr. št. C II 48/15, ki je bilo ugodilo tožbenemu zahtevku.

Vrhovno sodišče ni ugodilo tožnikovemu revizijskemu rekurzu z odločbo od 28. decembra 1915, opr. št. R VI 166/15.

Razlogi:

Sodba prve stopnje, ki je ugodila tožbenemu zahtevku, je ugotovila v dejanskem oziru tole:

1.) Toženca sta priposestovala sporno služnost že v času do 18. decembra 1903 za vsak letni čas.

2.) Tožnikova posestna prednica je pridobila zemljišče vl. št. 198 k. o. P. in s tem parcelo 429 s kupno pogodbo od 18. decembra 1903 bremen prosto, zaupajoč v zemljiško knjigo, v katero je bila pogledala; ona tudi ni mogla opaziti obstoja sporne služnosti o času pridobitve, in nje ne zadene nobena malomarnost, ker ni poizvedovala zastran zadevnega razmerja.

3.) Posestva prednica je pa morala opaziti in je tudi opazila, da izvršujeta toženca še dalje služnost.

Iz tega prva sodba izvaja, da je tožnik kot splošni naslednik svoje prednice upravičen, sklicevati se na določbo § 1500 o. d. z. proti ugovoru priposestovanja s strani tožencev; da je v tem pogledu merodaven le dan kupa, to je 18. december 1903, da pa je brez pomena nadaljno izvrševanje služnosti, ker je začela stem dnem za toženca nova 30-letna priposestovalna doba, ki pa še ni potočila; to pomeni praktično toliko, kakor da se prekine priposestovanje z vstopom dobrovernega novega lastnika na služneče zemljišče.

Priziv tožencev, oprt na pomotno pravno presojo, pobija med drugim tudi vporabnost § 1500 o. d. z., ker bi morala tožnikova posestna prednica zapaziti ob primerni pazljivosti obstoj in izvrše-

vanje služnosti, in predlaga razveljavljenje sodbe in zavrnitev tožbenega zahtevka, eventualno dopolnitev postopanja in novo sodbo.

Prizivno sodišče je razveljavilo sodbo in vrnilo stvar pravnemu sodišču, ker v sodbi ni ugotovljeno, ali sta dokazala toženca pogoje za priposestovanje zatrevane služnosti za 30 let od dneva tožbe, to je od 30. avgusta 1915 nazaj računjeno, in izreka pravno mnenje, da bi bila sodba utemeljena le, če bi se bila toženca sklicevala na priposestovanje, končano že dne 18. decembra 1903, dočim je sodba zgrešena, če se toženca sklicujeta na priposestovanje, končano do vložene tožbe z vštetim priposestovalnim časom njunih prednikov. Napačno da je mnenje prve stopnje, da prekine po § 1500 o. d. z. kvalificiran pridobitni čin priposestovanje, katero se mora nato iznova začeti, in da sodba ni sklepčna, ker ni izrecno ugotovljeno, ali sta se toženca sklicevala na priposestovanje, ki je bilo končano že 18. decembra 1903, ali ki je bilo končano šele do vložene tožbe.

Revizijski rekurz tožnika izpodbija sklep druge stopnje predvsem, češ da je formalno pogrešen, ker se priziv ni izrecno skliceval na nedostatke, katere je ugotovila druga stopnja, meni pa, da je tudi materijalnopravno neutemeljen, ker je prizivno sodišče vezano na prvosodne dejanske ugotovitve, katerih priziv ni izpodbija, in da je pomotna domneva, da ne prekine priposestovanja pridobitev v dobri veri po zmislu § 1500 o. d. z. Stvarni predlog revizijskega rekurza je, da se razveljavi sklep druge stopnje, in odloči, da se ne ugodi prizivu in vzpostavi prva sodba, eventualno, da se vrne stvar prizivnemu sodišču, ki naj zavrne priziv in potrdi sodbo prve stopnje.

Rekurz je neutemeljen tudi ne glede na njegov, deloma nedopusten in zgrešen stvarni predlog in sicer je predvsem neutemeljena njegova procesualna graja izpodbijanega sklepa. Priziv je namreč uveljavljal pomotno pravno presojo stvari glede na § 1500 o. d. z., zato je bilo prizivno sodišče upravičeno popresoditi v vseh ozirih, ali je prvo sodišče pravilno vporabilo § 1500 o. d. z.

V stvari sami je pripomniti tole o vsebini in o obsegu § 1500 o. d. z.:

Na to zakonito določbo, ki naj ščiti zaupanje v zemljiško knjigo, se morejo sklicevati sploh le tisti novi pridobitelji, katerim ni bilo moči zaznati izvrševanja pravice, ki ni vpisana v zemljiški knjigi.

Določba pa pride v poštev tudi le tedaj, ako toži dobroverni novi pridobitelj, če treba takoj, kakor hitro je zvedel za nesoglasje med dejanskim stanjem in med stanjem zemljiške knjige, kajti sicer se izgubi dobra vera stem, da se dopusti izvrševanje nevknjiženih pravic. Pravice, priznane v § 1500 o. d. z., pod pogoji dobrovernemu pridobitelju, torej ni moči prenesti na drugega, niti je prepustiti drugemu, a poprijeti se je te pravice kakor hitro se zazna omenjeno nesoglasje. Zato je zavreči zadevno pravno mnenje prve stopnje, prav tako pa tudi mnenje druge stopnje, češ da bi bila sodba utemeljena, ako bi se sklicevala toženca izrecno le na dne 18. decembra 1903 že dokončano priposestovanje, ker je neoporečno ugotovljeno, da je leta 1909. zamrla tožnikova posestna prednica morala zaznati nadaljnje izvrševanje služnosti in da je to tudi zaznala.

Enako ni res, da se prekine začeto, a ne še končano priposestovanje, in da se mora znova pričeti tudi tedaj, kadar novi pridobitelj mirno trpi izvrševanje posesti brez tožbe in brez prepovedi navzlic vednosti. Radi tega se mora odobriti tudi nazor druge stopnje, da je tukaj odločilnega pomena to, ali sta toženca dokončala priposestovanje, katero zatrjujeta, do dne vložene tožbe (30. avgust 1915).

Navzlic temu pa druga stopnja ni mogla meritorno odločiti tako, da bi bila ugodila prizivu in zavrnila tožbeni, po krivici na § 1500 o. d. z. oprti zahtevek, marveč je po pravici napotila stvar kot nezrelo za sodbo nazaj na prvo sodišče, ker prvosodne ugotovitve res ne zadoščajo, da bi se zanesljivo razsodilo o omenjeni okolnosti, ki je odločilna za spor. Tožnik taji namreč obstoj služnosti za vsako leto v času od 24. aprila do 21. oktobra, prvi sodnik pa je ugotovil izrecno, da sta toženca časno neomejeno izvrševala služnost le za čas do 18. decembra 1903, ter govori glede časa od 18. decembra 1903 dalje do vložene tožbe (30. avgust 1915.) le splošno o nadaljnem izvrševanju služnosti. Glede nato je odločilno za spor, ali sta se toženca vzdržala tudi v času od 18. decembra 1903 do 30. avgusta 1915 v nemoteni posesti časno neomejenega izvrševanja služnosti.

B. B.

c) Za vprašanje, ali je služeeče zemljišče gozd ali gozdni kulturi namenjen svet (ces. patent od 5. julija 1853, drž. zak. št. 130), ne zadošča označba kulture v zemljiški knjigi, nego odločilne so istinite dejanske razmere, ki jih je treba pravočasno (§ 482 c. pr. r.) trditi in dokazati.

Tožnik M. je zahteval v svoji tožbi, naj toženec St. prizna, da je tožnikovo posestvo pod vl. št. 543 d. o. C., obstoječe iz parcel 2200 (pašnik) in 2199 (gozd) prosto služnostne pravice vožnje v prid drugih toženčevih zemljišč razun parcele 2214 d. o. C., ki je del posestva pod vl. št. 588 d. o. C., in da sme vnaprej voziti po tožnikovih parcelah le od parcele in na parcelo 2214 d. o. C.

Tožnik navaja parcele, iz katerih sestojita toženčevi posestvi 548 in 549 d. o. C. po številkah in njih kulturi, trdi, da toženec in njegovi predniki s teh parcel gotovo še niso vozili 30 let po tožnikovih dveh parcelah 2199 in 2200, ki ležita druga nad drugo, in da so posili, kadar so sploh vozili.

Okrajno sodišče v Mokronogu je s sodbo od 27. oktobra 1914, C 50/14/5, tožbeno zahtevo zavrnilo, ker je smatralo za dokazano, da je toženec vozno pravico tudi v prid svojih drugih zemljišč pod vl. št. 548 in 549 d. o. C. priposestvoval in da je tožnik koncem leta 1911. sporno vozno pravico, katero hoče sedaj vtesniti, tožencu izrecno priznal, kar je toženec vzel na znanje.

Tožnikovemu prizivu okrožno sodišče v Novem mestu s sodbo od 16. januarja 1915, C 50/14/10, ni ugodilo.

Prizivna razloga sta se navedla: 1. nepravilna ocena dokazov in 2. napačna pravna presoja.

Ad 1. izvaja sodba, da je prvi sodnik po izvedenih dokazih pač lahko ugotovil, da je toženec potom pogodbe (ustnega dovoljenja) si pridobil pravico vožnje in da torej ni treba dalje preiskovati, obvelja li tudi drugi razlog zavrnitve, namreč priposestovanje vozne pravice.

Ad 2. Tožnik trdi, da je parcela 2199 gozd in da se po določbah ces. pat. od 5. julija 1853, št. 130, drž. zak., služnostna pravica vožnje po tej parceli ni mogla ustanoviti niti s priposestovanjem, niti po ustni pogodbi.

V tem oziru je uvaževati, da se pred prvim sodnikom o kakovosti parcele št. 2199 ni navajalo nič drugega, nego to, kar trdi tožba

pod točko 1., da je tožnik lastnik zemljišča vl. št. 543 d. o. C., ki sestojata iz parcel št. 2199 gozd in 2200 pašnik, in da se je pri prvi sporni razpravi ta trditev kot nesporna ugotovila.

Ni se pa trdilo in vsled tega tudi ne razpravljalo o tem, ali je parcela št. 2199 v resnici gozd ali gozdni kulturi namenjen svet (§ 1, št. 3 a ces. pat. od 5. julija 1853, št. 130 drž. zak.), oziroma ali ni ravno proga, v kateri teče sporna pot, od take kulture izvzeti del gozdne parcele.

Da kratka označba parcel (vinograd, gozd, njiva, pašnik) ne pove vedno, kaj je v resnici dotična parcela, to dokazujejo ravno ti pravdni spisi: glasom lista št. 27/II se je za nesporno ugotovilo, da sta parceli št. 2216 in 2222 v zemljiški knjigi označeni kot pašnik, a v resnici nista pašnik, marveč sta bili do pred okoli pet leti vinograd, sedaj sta pa z deteljo obsejan svet.

Ako opira prizivatelj svoj prizivni razlog napačne pravne presoje samo na to, da je parcela št. 2199 v pravnih spisih označena za gozd in je toženec to priznal, ni še ugotovljeno, da je ta parcela ali pa vsaj oni del te parcele, ki tvori sporno pot, tudi res gozd ali gozdni kulturi namenjen svet. Če pa hoče to trditi v prizivu, navaja dejanske okoliščine, ki na prvi stopnji niso bile navedene; ker te navedbe ne gredo na to, da se ž njimi dokažejo oglašeni prizivni razlogi, so na prizivni stopnji nedopustne novosti (§ 482, odst. 2. c. pr. r.).

Sicer bi smelo prizivno sodišče določila ces. pat. z dne 5. julija 1853, št. 130 d. z., kot javnopravna določila uporabljati, čeprav se tožnik ni nanje skliceval že na prvi stopnji, to pa le tedaj, ko bi bil tožnik na prvi stopnji navedel vsaj dejanske okoliščine, katere bi upravičevale uporabo teh določil. Tega ni storil, sedaj pa je prepozno. (§ 482 c. pr. r.)

Vrhovno sodišče je s sodbo od 2. marca 1915 C 50/15/14, zavrnilo tožnikovo revizijo iz teh-le razlogov:

Če prizivno sodišče meni, da se o kulturi parcele 2199 pred prvim sodnikom ni razpravljalo, marveč je tožnik edino le v svoji tožbi trdil, da je lastnik posestva pod vl. št. 543 d. o. C., sestojčega iz parcel 2199 (gozd) in 2200 (pašnik), in če se je le-ta okoliščina kot nesporna ugotovila, ne nasprotuje ta trditev pravnim spisom, kakor poudarja revizija, sklicevaje se na revizijski razlog § 503,

št. 3 c. pr. r., marveč soglaša z vsebino tožbe pod točko 1. in razpravnega zapisnika.

Tožnik se v tožbi sklicuje na zemljiško knjigo; ta pa ne more pojasniti dejanskih razmer, torej v tem slučaju tudi ne istinite kulture.

Prizivna sodba čisto pravilno sklepa, da golo sklicevanje na zemljiško knjigo nikakor ne zadostuje in ne more nadomestiti za vporabo ces. pat. od 5. julija 1853, št. 130 drž. zak., neobhodno potrebne trditve, da je služечи svet gozdna ali gozdni kulturi vsaj namenjena zemlja. Določba kulture ne pristoja sodiščem, nego finančnim oblastvom (zakon od 24. maja 1869, drž. zak. št. 88), označba kulture v zemljiški knjigi nima pravnega učinka in nima dokazne moči, marveč služi le v to svrhu, da soglašata zemljiška knjiga in davčni kataster (zakon od 23. maja 1883, drž. zak. št. 83).

Revizija naglašá, da toženec ni zanikal tožnikove trditve, da je parcela 2199 zares gozd; pa ta navedba nasprotuje pravdnim spisom ter je prizivno sodišče po pravici ni vpoštevalo (§ 482 c. pr. r.).

Postopanje pred prizivnim sodiščem ni pomanjkljivo, kakor se trdi z ozirom na § 503, št. 2 c. pr. r.

Tožnik o kulturi sporne parcele ni ponudil dokaza po ogledu; ta trditev nasprotuje spisom, ker dokaz po ogledu se je v točki 2. tožbe pač ponudil o legi posameznih parcel, ne pa o njih kulturi.

Sklicevaje se končno na revizijski razlog § 503, št. 4 c. pr. r., skuša revizija dokazati, da se po krivici ni vporabila določba § 43. ces. pat. od 5. julija 1853, št. 130 drž. zak., v tem slučaju.

Za vprašanje, ali je služечи svet gozd ali gozdni kulturi namenjen, ne pride v poštev knjižno stanje, ker v knjigi razvidna označba kulture — kar se je že omenilo — ničesar ne dokaže, odločilne so le istinite dejanske razmere. Tozadevne tožnikove navedbe na prvi stopinji so pa čisto nedostatne, kakor izhaja iz dejanskega stanu prizivne sodbe, ki tvori po § 504 c. pr. r. podlago tudi za revizijsko sodbo.

Ker od tožnika navedeni zakon torej ne nasprotuje pridobitvi služnostne pravice, bila je zavrnitev tožbene zahteve povsem utemeljena.

Dr. J. Hrašovec.

d) Posledice opuščene napovedi v zmislu § 170, št. 5 izvrš. r., glede kosa parcele, ki je bil odprodan pred javno dražbo celega zemljišča.

Tožnik je kupil dne 29. avgusta 1913 na dražbi zemljišče vlož. št. 50 k. o. L., ki mu je bilo pravomočno domakneno in nanj prepisano. S tožbo zahteva sedaj od toženca priznanje, da mu ne pristojata nobena pravica do parc. št. 238/1, spadajoče k temu zemljišču, zlasti ne do dela parcele, ki ima sedaj označbo št. 238/4. Sicer je toženec res bil kupil dne 15. julija 1912 ta kos parcele od zavezanca in dal tudi zaznamovati dne 22. julija 1912 bremenprosti odpis kupljenega dela, kar je tožniku tudi znano bilo, toda ob času dražbe je bila parcela še nerazdeljena in se je delitev izvršila pozneje. V zmislu odobrenih dražbenih pogojev in dražbenega oklica je bilo na dražbi celo zemljišče vl. št. 50 k. o. L. Pri dražbenem naroku ni nihče omenil, da je prodan del omenjene parcele, in nihče ni zahteval v tem dražbenem postopanju za toženca del parcele. Glede na to in ker si lasti toženec sedaj del imenovane parcele s tem, da je dal požeti praproť in posekati hraste, je tožen na priznanje, da mu ne pristojata nobena pravica do parcele, tudi ne do dela.

Toženec se sklicuje na to, da je kupil sporni svet od zavezanca, da je to tožniku znano bilo in da svet sedaj uživa, in trdi še, da zadevni del parcele ni bil cenjen, da se je cenilna vrednost zemljišča določila brez ozira na vrednost tega dela in da je bila ta vrednost potem tudi podlaga za nadaljno dražbeno postopanje, v katerem sta se vadij in najmanjši ponudek določila z ozirom na navedeno cenilno vrednost. Zato ni moči trditi, da je bil sporni del parcele prodan na dražbi in torej tudi tožnik ni njegov lastnik.

Cenilni komisar je izpovedal kot priča, da je zvedel pri cenitvi od zavezančevega tasta za odprodajo omenjenega dela, katerega ni cenil in vpošteval pri cenilni vrednosti. V cenilnem zapisniku je v tem oziru navedeno: »Po navedbi zavezančevega tasta je zavezanec prodal lani približno $1/3$ parc. št. 238/1 N. N. (tožencu), odpis tega dela pa še ni izvršen, ker je bil še le pred kratkim odmerjen, ceniti bo torej le $2/3$ te parcele.« Dalje je navedeno: »Ta parcela meri 9 ha 83 a 86 m² in se ceni po 1 K 80 v, skupaj na 1180K.«

Prvo sodišče (v Škofji Loki C II 44/14) je zavrnilo tožbeni zahtev, ker tožnik ni dokazal lastninske pravice glede spornega kosa, kajti ta ni bil cenjen v dražbenem postopanju,

vsled česar ni bilo treba, da uveljavlja toženec svojo lastninsko pravico v zmislu § 170, št. 5 i. r., dalje ker ta kos ni bil predmet dražbenega postopanja, dražbe in domika. Tudi ni bil tožnik v dobri veri, ker je po lastnem priznanju vedel, da je bil sporni del prodan tožencu že pred uvedenim dražbenim postopanjem in ker bi se tožnik o tem lahko prepričal z vpogledom v cenilni zapisnik ali s tem, da bi bil vprašal cenilce.

Prizivno sodišče (v Ljubljani Bc III 127/14) je ugodilo tožbenemu zahtevku, bistveno iz teh razlogov:

Določba § 170, št. 5 i. r., sicer res ne pride v poštev, pa le zato ne, ker toženec sploh ni mogel uveljavljati pravice, ki bi delala dražbo nedopustno, kajti on ni postal lastnik kupljenega dela parcele navzlic plačani kupnini, ker tega kosa ni pridobil v zmislu § 431 o. d. z. in ga tudi priposestovati ni mogel z ozirom na to, da ga je še le kratek čas pred dražbo kupil. Toženec se sploh ne bi mogel braniti zoper dražbo, ker bi zgol obligatorni naslov zoper prodajalca (zavezanca) ne zadostoval v utemeljitev izločitvenega zahtevka.

Tožnikova dobra ali slaba vera pa sploh ne pride v poštev, ker se je dražba izvršila prej nego je stopil v moč čl. VIII., točka 22 ces. naredbe od 1. junija 1914, št. 118 drž. zak. (§ 5 o. d. z.). Ako bi pa bilo videti slabo vero v tem, da je tožnik vedel za odprodajo, moral je sklepati le to, da mora zavezanec izročiti ta odprodani kos tožencu v last, kar pa njega ne zadeva in ne ovira pri pridobitvi lastninske pravice zakonitim potom ali po prostovoljni prodaji ali na prisilni dražbi v zvezi z zemljiškoknjižnim prepisom.

Razmotrivati je le še vprašanje, koliko je vplivalo postopanje izvršilnega odposlanca na tožnikove pravice kot izdražitelja. Gotovo je, da cenilni odposlanec ni cenil spornega dela parcele. To izhaja iz opazke v cenilnem zapisniku: »Ceniti bo torej le $\frac{2}{3}$ te parcele.« Pri tem seveda ni dvomiti, da je cenilni komisar hotel ceniti v naravi oddeljeni kos parcele in da je vstavil razmerje približno dveh tretjink le, da izve, koliko meri približno odprodani kos parcele, kar izhaja prav tudi iz povedbe cenilnega organa kot priče.

Navzlic temu pa je očitvidno, da izvršilni organ ni smel samostalno utesnjevati posestva za kos, ki še ni odpisan. S tem je po-

segel ta organ v sodnikov delokrog. Pravnega pomena pa to prekoračenje imeti ne more. Posledica je bila sicer ta, da so se zmanjšali cenilna vrednost, vadij in najmanjši ponudek, toda to zadeva le koristi zavezančeve in morda tudi drugih oseb, ki so imele zavarovane pravice na posestvu. Sodnik vsekakor ni sledil izvršilnemu organu, ker ni odredil, da se odpiše ta del od celega vložka. Nasprotno je sodnik v zmislu predloga zahtevajoče stranke postavil glasom dražbenih pogojev in dražbenega oklica celi vložek št. 50 k. o. L., katere sestavni del je tudi sporna parcela, na dražbo navzlic pomanjkljivemu cenilnemu zapisniku, zoper katerega toženec sploh ni imel pravnega pomočka, kakor tudi ne zoper dovolitev dražbe. Cenilno postopanje ima sploh le prehodni pomen za dražbo. Izdražiteljeve pravice je presoditi le po dražbenih pogojih, dražbenem zapisniku in po domiku. To izhaja iz bistva teh činov, s katerimi hoče izvršilni red čim preje zagotoviti izdražitelju neizpodbitne pravice. Spričo tega bi bilo nerazumljivo, da bi moral toženec izgubiti vsled dražbe celo priposestovano lastnino, zavarovan pa bi bil v zgol obligatornem zahtevku, naperjenem le zoper zavezanca. Ako bi bil sodnik prodal to, kar naj bi ne bilo predmet dražbe, bi mogel zoper to nastopiti le zavezanec, nikakor pa toženec, ki sploh ni bil udeležen pri držabenem postopanju. Sodnik sicer ne bi smel prezreti napačnega postopanja cenilnega organa in moral bi odrediti dopolnitev cenitve ali pa zavrniti dražbene pogoje, ki so postavili na dražbo celo posestvo brez izjeme; ker pa tega ni storil, je prodal celo posestvo in ga tudi domaknil ter na tej podlagi dovolil zemljiškoknjižni prepis.

Končno pa niti gotovo ni, da ne bi spadal prodani del med zemljišča, katera je bilo prodati, kajti v cenilnem mnenju se navaja cela parcela št. 238/1 s celo površino in je prav lahko razlagati vrednost za 1180 K namesto 1973 K 94 v s tem, da vpliva pravna negotovost na ceno cele parcele. Vsekakor se v tem oziru pogreša jasna opozoritev na to, da sta cenjeni le dve tretjinki. Do tega je moči priti le, če se računi površina po enotnih cenah, v kar noben dražitelj ni prisiljen.

Dasiravno je tožnik vedel o prodanem delu, je vendar lahko mislil temeljem dražbenih pogojev in oklica, da je celo posestvo na dražbi in da ga je hotel tudi v celoti kupiti, zlasti ker toženec niti ne trdi, da bi bil sodnik pri dražbi omenil kako izjemo ali netoč-

nost dražbenih pogojev. Kaj da je sodnik hotel prodati, se pa mora posneti le iz dražbenih pogojev kot trdni podlagi dražbenega čina.

Ako bi se odrekla lastninska pravica tožniku, je vprašati, kdo bi bil lastnik. Toženec gotovo ne. Ta ni prikrajšan v nobeni knjižni pravici in ne more tožniku nasproti trditi, da je zemljiškoknjižno stanje njemu v kvar napačno. Prišel bi torej v poštev le še zavezanec. Ta pa ni več zemljiškoknjižni lastnik, ostal pa tudi ni izvenknjižni lastnik, zlasti ne, ker sta postala pravomočna domik celega vložka št. 50 k. o. L. in zemljiškoknjižni prepis na tožnika.

Ali ima zabeležba nameravane odprodaje kako posledico in katero, ni soditi v tej pravdi. Omeniti je le to, da te zabeležbe za zabeležbo v zmislu § 53 z. z. ni smatrati in bi taka zabeležba že zdavnaj izgubila svojo moč. Učinek v zmislu § 3 zakona od 6. februarja št. 18 drž. zak. bode pa presoditi, kadar dojde predlog za odpis. Poudariti je treba, da manjka zadevni zabeležbi natančna označba parcelnega dela v zmislu § 4 navedenega zakona. Na drug način zabeležba ni mogla priti v zemljiško knjigo in če je prišla protizakonito, odreči jej je vsak učinek.

Vrhovno sodišče ni ugodilo toženčevi reviziji z odločbo od 19. januarja 1915 opr. št. Rv VI 549/14.

Razlogi.

Na revizijske razloge § 503 št. 2 in 4 civ. pr. r. oprta pritožba je neutemeljena, ker postopanje ni pomanjkljivo, pa tudi pravna presoja ni pomotna.

Pritožba vidi prvi revizijski razlog v tem, ker niso bili dopuščeni predlagani dokazi o raznih okolištinah, iz katerih izhajajo, da je bila tožniku znana odprodaja spornega kosa parcele št. 238/1 tožencu, da je ta kos v toženčevi posesti že pred dražbo z dne 29. avgusta 1913, dasi je bil toženec te okoliščnosti prav dobro svest pri dražbi in po njej, da se torej tožnik nikakor ne more sklicevati na svojo dobro vero.

Toda ti dokazi so se zavrnil po pravici, ker je tožnik sam priznal, da mu je omenjena odprodaja bila znana in ker je v izpodbijani sodbi to izrecno ugotovljeno. Sicer pa je za to pravdno stvar brez pomena, ali je bil tožnik v dobri veri ali ne in je torej moči to stvar temeljito rešiti brez ugotovitve vseh teh posameznih okolištin.

Drugi revizijski predlog pa naj je podan s tem, ker se ni do-
 innevalo, da sporni kos ni bil cenjen, dasiravno izhaja to povsem
 jasno iz cenilnega zapisnika in iz pričevanja cenilnega komisarja;
 dalje ker je označeno za napačno njegovo postopanje kot cenilnega
 organa, ki je vodil cenitev, v nasprotju z določbo § 27 reda za ce-
 nitve nepremičnin od 25. julija 1897, št. 178 drž. zak.; potem, ker
 je izrečeno, da nima toženec ne osebnega ne stvarnega zahtevka
 do bremenproste izročitve odločenega kosa proti tožniku, da je
 tožnik zanemaril potrebno skrbnost, opustivši vpogled v cenilni za-
 pisnik in v zemljiško knjigo, končno s tem, da je zavrnen toženec
 s svojimi pogodbenimi in odškodninskimi zahtevki le na zavezanca,
 ne pa na tožnika.

Toda ta izvajanja nikakor ne morejo ovreči pravilnosti drugo-
 sodne pravne presoje v tej pravdi, Le da se ovrže revizija, se na-
 vaja to - le:

Glede vprašanja cenitve je predvsem ugotoviti, da je izvršilni
 organ sicer imel namen, izključiti odprodani kos od cenitve, da pa
 je izražen ta namen v zapisniku tako nenatančno in pomanjkljivo, da
 je očitvidno cenjena c e l a parcela 238/1 s 1180 K, kar je v razlo-
 gih druge stopnje pravilno opomnjeno, izvzemši računski pogrešek
 1974 K 94 vin. mesto pravilnega zneska 1770 K 95 vin. kot cenilne
 vrednosti 983 a 86 m², ar računjen po 1 K 80 vin. Z ozirom na be-
 sedilo dražbenega oklica in zapisnika ter domika se je domnevalo
 torej po pravici, da je tožnik zdražil dejansko in pravno celo zem-
 ljišče vlož. št. 50 k. o. L. s celo parcelo 238/1 in sicer v izmeri 983 a
 86 m², tem bolj, ker se vedenje izvršilnega organa ne da uteme-
 ljiti s predpisom § 27 odst. 2 reda o cenitvi nepremičnin, ki zahteva
 p o s e b n o cenitev le tistih objektov, glede katerih je nesoglasje
 zemljiškoknjižnega stanja s posestnim stanjem, dočim se sploh go-
 vorilo ni o toženčevi posesti glede prepirnega kosa po njegovi lastni
 izpovedbi.

Po pravici se je smatralo, da nima toženec danes tožniku na-
 sproti ne osebnega ne stvarnega zahtevka za dovoljenje odpisa
 spornega kosa in za vknjižbo lastninske pravice, ker je zamudil
 uveljavljati svoje morebitne pravice v zmislu § 170 št. 5 izvrš. reda
 najpozneje pri dražbi dne 29. avgusta 1913.

Kar se tiče obstoja in učinka zaznambe, vpisane dne 22. julija
 1912 v toženčevo korist na bremenprosti odpis dela parcele 238/1,

je druga stopnja v tem oziru povsem skladno ugotovila, da je izgubila zaznambo svoj učinek po 60 dneh, že 20. septembra 1912, torej dosti pred cenitvijo in dražbo, če jo je označiti kot zaznambo vrstnega reda, da je pa izvršena povsem nepravilno, če jo je smatrati za zaznambo v zmislu § 13 zakona od 6. februarja 1869, št. 18 drž. zak., ker dne 22. julija 1912 proti predpisu § 74 z. z. in § 4 navedenega zakona niso bili predloženi načrti in skice z natančno označbo odločenega kosa. Ker je zaznamba izgubila vsekakor svojo moč vsled opuščene prijave v zmislu § 170 št. 5 izvrš. reda in po pravomočnem domiku, se je smatralo po pravici, da je brez pomena.

B. B.

e) Actio negatoria: Kako je razlagati besedilo sodbenega izreka: »se vzdržati vseh dejanj, ki bi se značila kot izvrševanje služnostnih pravic«?

Pravomočna sodba C 13/14 (okr. sodišče Ilir. Bistrica) se glasi: Toženi A je dolžan pripoznati, da mu niti osebno niti kot lastniku posestva vlož. št. 90 kat. obč. Z. ne pristojta pravica služnosti hoje, vožnje in gonje živine preko dvorišča B-ja parc. št. 56 vlož. št. 93 kat. obč. Z.; toženi A je dolžan s svojo gospodarsko družino v bodoče se vzdržati vseh dejanj, katera se izvršujejo pri lastenju takih in enakih služnostnih pravic.

Ker je živina A-ja vzlic temu še vedno hodila čez dvorišče B-ja, je ta predlagal izvršbo v zmislu § 355 izvrš. r., katera se je dovolila; zavezancu A se je zapretilo z globo 100 K za slučaj vnovične hoje živine preko dvorišča B-ja. Ker A vzlic temu ni nehal goniti živine preko dvorišča B-ja, je ta predlagal, da se izreče zapretna globa za zapadlo, kar je tudi sodišče po zaslišanju zavezanca izreklo, napotivši zavezanca z njegovimi ugovori na pravdno pot.

Proti tej izvršbi je zavezanec A vložil tožbo v zmislu § 36 št. 1 izvrš. r., predlagajoč, da se naj izvršba izreče za nedopustno in izvršilno dovolilo razveljavi. Tožnik A navaja namreč v tožbi, da niti on niti njegova gospodarska družina ni dala povoda za izvršbo. Po sodbi C 13/14 je on osebno družini prepovedal, živino goniti čez dvorišče B-ja. Da bi se lažje pazilo na živino, je dvema govedoma dal obesiti na vrat zvonce. Če se je enkrat ali drugič pripetilo, da

je njegova živina prestopila toženčevo dvorišče, se je to zgodilo brez njegove in njegove družine vednosti in proti njegovi volji le, ker je živina pastirju ušla iz pašnika ali iz hleva in ker je od prej še bila navajena tam hoditi.

Razprava je dognala, da so te navedbe tožnika resnične in da je ena tožnikova krava po sodbi res šla dvakrat čez toženčevo dvorišče, ne da bi jo kdo gnal in vselej le radi tega, ker je ušla pastirju iz pašnika.

Prvo sodišče je tožbenemu zahtevku ugodilo, ker se o kakem dejanju tožnika ali njegove družine, zlasti o dejanju, ki se izvršuje pri lastenju pravic, govoriti ne da, in je tožnik vse storil, da prepreči hojo živine preko toženčevega dvorišča. Ako živinče uide pastirju s pašnika in uteče čez toženčevo dvorišče, kjer je bilo od prej navajeno hoditi, je to slučaj, za katerega se tožnika ne more delati odgovornega, saj ne glede dolžnosti, ki mu jo nalaga sodba C 13/14.

Prizivno in vrhovno sodišče je tožbeni zahtevek zavrnilo iz razlogov:

»Dejanje« v sodbi C 13/14 ne pomeni samo pozitivnega, aktivnega ravnanja obsojenca, ampak tudi njegove krivne opustitve, ki povzročajo poseg v tožnikovo (B-jevo) lastninsko pravico. Le-ta zmisel more imeti omenjena sodba, ako naj daje tožniku sredstvo, da se uspešno brani zoper nagajivost ali malomarnost nasprotnika.

Ne samó pozitivno, premišljeno in zavedno ravnanje A-ja proti v sodbi C 13/14 mu naloženi prepovedi, opravičuje proti njemu naperjeno izvršbo, ampak tudi že kulpozne opustitve in zanemarjenje zavarovanja njegove živine. Tožnik A bi se najmanjše moral o prilikah, ko je šla njegova živina čez toženčevo dvorišče, pri tožencu opravičiti, da bi na ta način vsaj izključil domnevo, da odobrava hojo svoje živine po nasprotnikovem dvorišču. S tem, da je svoji družini dajal naročila in da se je obešal zvonec na posamezna živinčeta, še ni zadostil svoji dolžnosti, ki mu jo nalaga sodba. Če živina res uhaja s pašnika, je bila njegova dolžnost, postaviti svoji čredi pastirja, ki bo svoji nalogi kos in bo nadzoroval živino tako, da ne bode imela prilike uhajati čez toženčevo dvorišče. Ta dolžnost in odgovornost ga zadene tembolj, ker sam navaja, da je bila njegova živina na to pot že od prej navajena. Tožnik je tudi splošno odgovoren za hojo živine čez dvorišče toženca, ker je temu

pač nemogoče, pri vsakem posameznem slučaju šele poizvedovati, če in od koga se je živina gnala čez dvorišče ali če je ušla pastirju.

Dr. Kovča.

i) Za zavarovalno izvršbo proti vojniku bodisi iz izvršljivega ali neizvršljivega naslova ni treba izkazati nevarnosti po § 370 izvrš. r.

Okrajno sodišče je zavrnilo predlog A-ja, da se dovoli zavarovalna izvršba proti vojniku B-ju za izvršljivo terjatev v znesku 770 K s pripadki, češ, da je po § 6 ces. naredbe z dne 29. julija 1914, št. 178 drž. zak. tudi za izvršljiv zahtevek loviliti zavarovalno izvršbo le tedaj, kadar so dani po § 370 izvrš. r., takih pogojev pa tukaj ni.

Druga instanca je premenila prvosodni sklep in dovolila zavarovalno izvršbo dotlej, da odpadejo ovire po §§ 3 in 6 ces. naredbe z dne 29. julija 1914, št. 178 drž. zak., z omejitvijo, da se ne sme dolžniku odvzeti posest premičin.

Razlogi.

V tem slučaju je pravomočni izvršilni naslov po § 1 izvrš. r. menični plačilni nalog, ki se proti njemu niso vložili ugovori. Ni torej dvoma, da bi zahtevajoča stranka v normalnih razmerah bila upravičena, predlagati dovolitev izterjevalne izvršbe.

Glede na izvanredne, vsled vojne nastale razmere, je bilo pač potrebno, varovati koristi dolžnikov, nastopivših vojno službo. In to se je zgodilo na ta način, da za dobo veljavnosti ces. naredbe z dne 29. julija 1914, št. 178 drž. zak. in za dobo, ko je dolžnik v vojni službi, se vobče ne sme dovoljevati izterjevalna izvršba proti takim osebam. Vendar pa ni nobenega razloga za to, da bi se v takem slučaju, ko gre za izvršljivo in zapadlo terjatev, ne moglo po § 6 navedene naredbe dovoliti zavarovalne eksekucije, če se uvaža, da je ta izvršba uprav nadomestek za to, ker ne more in ne sme biti dovoljena izterjevalna izvršba zaradi dolžnikovih razmer, in zato tudi dovolitev take izvršbe ni vezana na pogoje § 370 in nasl. izvrš. reda.

Revizijskemu rekurzu vrhovno sodišče z odločbo od 29. februarja 1916 R II 101/16 ni ugodilo, sklicujé se na primerne razloge druge instance, ker iz prvega odstavka § 6 ces. naredbe z dne 29. julija 1914, št. 178 drž. zak. jasno izhaja, da je proti vojaški osebi, nastopivši vojno službo, dopustna na podlagi izvršljivega naslova, ali ne še izvršljivega naslova, spadajočega pod § 370 izvrš. reda, zavarovalna izvršba tudi brez nevarnosti po § 370 izvrš. reda. X.

g) Odložitev cenitve v dražbenem postopanju (§§ 42, 44 izvrš. r.).

V dražbenem postopanju (E 999/15 okr. sodišče v Ljubljani) je zavezanec predlagal, naj se cenitev njegovega zemljišča odloži. Sodišče je ugodilo predlogu, rekurzno sodišče pa je predlog zavrnilo iz razlogov:

Po § 42 izvrš. r. se sme, ne pa mora odložiti izvršba, ako teče katera tam navedenih tožbá. Merodajni so splošno pogoji in sicer tukaj § 44 izvrš. r., po katerem se odložitev izvršbe ne sme dovoliti, ako se more izvršba nadaljevati, ne da bi bilo to združeno z nevarnostjo nepovračljive ali težko povračljive imovinske škode za zavezanca. Take nevarnosti pa ni, ako se opravi cenitev ali drug korak, s katerim se pripravlja dražba, ampak je le tedaj, kadar se domakne zemljišče.

Rekurzu je bilo torej ugoditi, ne da bi bilo treba baviti se še z vprašanjem, ali bi utegnila odložitev v nevarnost spraviti tudi zadostitev upnikovo (§ 44 odst. 2 l. c.).

Vrhovno sodišče ni ugodilo zavezančevemu revizijskemu rekurzu in je izreklo v odločbi od 4. januarja 1916 opr. št. R VI 167/15 to-le:

Zavezanec izpodbija sklep rekurznega sodišča radi pomotne razlage § 44 izvrš. r. in trdi, da bi imel z ópravo cenitve, za katero tukaj gre, nenadomestno izgubo, zato da bi se morala odložitev dovoliti, ker povzroči vsaka izvršba nepovračljivo škodo.

Tem izvajanjem pa ni pritrditi, kajti § 44 l. c. kakor tudi njemu dodana uradna razlaga določata, da je upoštevati ne le koristi zavezančeve, ampak v enaki meri tudi koristi zahtevajočega upnika, ne glede na to, da je bila medčasno že opravljena izvršilna cenitev,

ker ni bila priznana revizijskemu rekurzu odložilna moč. Rekurno sodišče je torej odreklo po pravici takojšnjo in brezpogojno odložitve izvršbe do pravomočnosti sodbe, ki bi iztekla v uporni pravdi C V 32/15. Zahtevajočemu upniku preti namreč pri daljši odložitvi izvršbe, kakor navaja utemeljeno v svojem rekurzu, delna izguba dlje kakor tri leta zastalih obresti, zavezanec pa ni navedel ne v revizijskem rekurzu ne v tožbi C V 32/15 razloga, zakaj da ni uveljavil svojega sedaj zatrjevanega upornega zahtevka t a k o j tekom že 1. maja 1915 pričetega dražbenega postopanja.

Nepovračljive škode, katero zvezanec zatrjuje, bi se bilo bati zanj šele, ako bi se navzlic tekoči uporni tožbi izvršila dražba in domik. Zato je njegova stvar, da ponovi svoj odložilni predlog pred dražbo, ako dotlej uporna pravda še ni bila končana. Seveda bi se bilo treba pri tem ozirati na zavarovanje dlje kakor tri leta zastalih obresti, ki bi se ne dale pokriti iz varščine v znesku 900 K za posranske dolžnosti, ako bi morda dražba trajala dlje časa.

B. B.

B. Kazensko pravo.

Prodaja neutrpnih živil preko maksimalne cene ni vselej kazniva po ces. naredbi od 1. avgusta 1914, št. 194 drž. zak.

Mlinar M. G. je prodal dne 11. avgusta 1914 trgovcu J. Z. koruze po 24 K za 100 kg, to je za 1 K dražje od oblastno določene najvišnine. On sam je kupil koruzo po 22 K 50 vin. Zato je bil tožen radi navijanja cen. Okrajno sodišče ga je oprostilo od obtožbe temeljem ugotovitve, da je plačal vozarine od železniške postaje do doma 40 vin. za 100 kg in da je dovolil kupcu škonto 2%. Nabavni stroški so bili torej 23 K 38 vin. za 100 kg. Obtoženec je imel torej obratnega dobička 62 vin. pri 100 kg. Sodišče je bilo mnenja, da je obtoženec moral prekoračiti najvišnino, če naj ne bi trpel sam škode, oziroma, če je hotel doseči le neznamenit običajni dobiček. Nikakor pa ne gre govoriti o namenu, da je obtoženec izrabil po vojni povzročene izredne razmere v svoj čezmeren dobiček.

Prizivno sodišče je obtoženca obsodilo, ker se po njegovem mnenju najvišnina ne sme prekoračiti. Celo ta skrajno dopustna cena se bi smela uporabiti le, kadar ne bi bilo mogoče

nabaviti blaga vsled gospodarskega položaja za nižje cene. Stvar obtoženčeva bi bila, cenejše kupiti, da bi utegnil doseči pri prodaji primeren dobiček. Na škonto se ni ozirati. Dovoz blaga bi se mogel tako izvršiti, da ne bi povzročil nobenega zvišanja pri cenah.

Vrhovno kasacijsko sodišče je na ničnostno pritožbo generalne prokurature v varstvo zakona izreklo z odločbo od 13. julija 1915, opr. št. Kr VI 103/15, da krši sodba prizivnega sodišča zakon, da se ta sodba radi ničnosti razveljavi, obtoženec M. G. pa oprosti od obtožbe prestopka navijanja cen po § 7 zakona od 1. avgusta št. 194 drž. zak. v zmislu §§ 259 št. 3 in 447 kaz. pr. r.

Razlogi.

Pravnega stališča prizivnega sodišča ni odobriti. Prekoračenje oblastno določene najvišnine (maksimalne tarife) naj kaznuje načeloma obrtno oblastvo (§§ 51, 131, 136 141 obrtnega reda). Seveda naj se sodnik ozira na maksimalne tarife, toda s tem ni odvezan, da samostojno ugotovi kazenski dejanski stan. Za dejanski stan § 7 navedene ces. naredbe je merodajno, da je posameznik po svojih obratnih razmerah izrabil izreden položaj, povzročen po vojnih dogodkih, in da so zahtevane cene očitvidno čezmerne. Tega pa pri obtožencu ni bilo.

Izhodišče za presojo niso takozvane tržne ali dnevne cene, tudi ne oblastno določene najvišnine, ampak le pravi nabavni stroški prodajalčevi in dobiček, običajen pri kupcijah take vrste, ki je potreben za vzdrževanje obrta.

Tukaj ni govoriti o navijanju cen, češ, ker si obtoženec ni nabavil blaga cenejše in ker ni preskrbel dovoza z manjšimi stroški, da bi mogel cenejše prodajati. Pred vsem je negotovo, ali bi bilo to mogoče. Pa tudi, če bi bil obtoženec opustil to posebno skrbnost, bi bila to le malomarnost. Dejanski stan § 7 navedene ces. naredbe pa zahteva, da se ravna hotoma in v namenu, doseči izredni dobiček. Škonto se mora vsekakor upoštevati, ker se zmanjša prodajna cena in torej tudi dobiček za zadevni znesek. Nepotrebna je ugotovitev, kakšen dobiček je imel obtoženec povprečno v mirovnem času, ker mora biti ta dobiček z ozirom na izgubo, povzročeno z daljšim sušenjem koruze, z izgubo pri tehtanju in pri spravljanju v vreče očitvidno večji, kakor pa v tem slučaju doseženi znesek samo 62 vinarjev za 100 kg, ako naj obtoženec ne trpi škode.

R—i.

Izpred upravnega sodišča.

Administrativno postopanje: V tem postopanju se mora pred izdajo odločbe ali odredbe, ki lahko prikrajša stranko v njenih pravicah, naznaniti načeloma stranki dejanski stan, ki da povod za takšno odločbo ali odredbo, in jej pridržati pravico zaslišanja.

Upravno sodišče je na pritožbo firme Leykam-Josefsthal, delniške družbe na Dunaju, proti deželnemu odboru vojvodine kranjske zaradi rabe občinskih potov za napravo telefonske zveze spoznalo z rzsodbo od 6. aprila 1915, št. 4290 ex 1914 za pravo:

Izpodbijani odločbi se radi pomanjkljivega postopanja razveljavljata.

Razlogi.

Deželni odbor kranjski je dne 31. decembra 1913 pritožujoči se družbi pisal: »Deželnemu odboru se je naznanilo, da se je dne 17. in 18. decembra 1913 napravila telefonska zveza med železniško postajo Zalogom in med obratovališčem cenjene firme v Vevčah in sicer preko občinskih potov parc. št. 1647 itd. kat. o. Kašelj. Ker deželni odbor ni bil po zmislu § 25 t. 6 zakona od 21. februarja 1912, dež. zak. št. 22 ex 1913 prošen za dovoljenje omenjene naprave, kolikor gre preko občinskih potov, zato se cenjena firma pozivlja, da v 14. dneh odstrani telefonsko zvezo z navedenih občinskih potov ali pa da v istem roku poprosi pri deželnem odboru dovoljenja za rabo navedenih občinskih potov v svrhu predmetne telefonske zveze, sicer bi bil deželni odbor primoran ukreniti potrebne korake za odstranitev samolastno napravljene telefonske zveze.«

Nato je pritožujoča se družba naznanila deželnemu odboru z vlogo od 18. februarja 1914, da je že pravomočno rešeno vprašanje o rabi občinskih potov za dovlačno železnico med postajo Zalogom in tovarno v Vevčah ter za v ta namen neutrpno telefonsko zvezo. Le s pridržkom svojega pravnega stališča in da nima nadaljnih neprilik, je prosila, da naj se ji dovoli raba občinskih potov za telefonsko napravo. Pridržala si je, da hoče pravno stališče natančneje pojasniti, ako bi se jej dovoljenje ne dalo ali pa dalo pod pogoji, ki bi jih ne mogla sprejeti. Deželni odbor je potem dne 13. februarja

1914 firmi sporočil, da ni dovolil rabe občinskih potov za telefonsko napravo. Obenem je pozval firmo, da mora samolastno napravljeno telefonsko zvezo odstraniti z navedenih občinskih potov, sicer bi bil deželni odbor primoran ukreniti potrebne korake za odstranitev.

V pritožbi proti obema navedenima odredbama deželnega odbora se ugovarja v prvi vrsti pomanjkljivo postopanje, ker sta se ti odredbi izdali, ne da bi se poprej kaj preiskovalo in razpravljalo. Upravno sodišče smatra, da je ta ugovor utemeljen.

Iz administrativnih spisov izhaja, da se pred izdajo odredbe ni vršila nobena razprava deželnega odbora s pritožujočo se družbo. Zgolj na naznanilo občine je deželni odbor takoj pozval pritožujočo se družbo, da naj odstrani telefonsko zvezo z navedenih občinskih potov ali pa da naj poprosi za rabo pri deželnem odboru; in potem, ko je pritožujoča se družba poprosila za rabo, je deželni odbor to zabranil, ne da bi se bil poprej stvarni položaj pretresal s sodelovanjem družbe; sočasno je bil izdan brezpogojni poziv, da se mora odstraniti telefonska zveza.

Resnica je, da vsled § 25 št. 6 dež. zak. z dne 21. februarja 1912 št. 22 dež. zak. iz leta 1912 spada v področje deželnega odbora dovoljevanje rabe vseh javnih, neerarnih cest in potov v drugačne svrhe n. pr. za odkladanje materiala, za polaganje cevi, za postavljanje drogov. Toda takšno dovoljevanje nastopa le tedaj, če je pač ugotovljena raba javne ceste za druge svrhe. V tem pogledu morajo obstojati take dejanske okoliščnosti, iz katerih se razvidi raba javnega pota v drugačne svrhe, nego li za občno rabo javnih potov. V tem slučaju pa se pred izdajo označenih odredb ni ugotovilo s sodelovanjem stranke, ali se je dotični občinski pot rabil za odkladanje materiala, za polaganje cevi, za postavljanje drogov ali na drug način, ki je v nasprotju s svojstvom javnega pota. Pritožujoča se družba ni bila v stanju pojasniti to, kar sedaj v pritožbi naveda, namreč da po njenih mislih telefonska naprava sploh ne ovira, niti ne prikrajuje občne rabe javnega pota. Zlasti deželni odbor ni ugotovil, da so bili na navedenih parcelah drogov postavljeni. Dejanski stan torej, na katerega deželni odbor opira svojo pravico do podelitve dovoljenja, se ni razpravljal z udeleženo stranko in tudi ne ugotovil. Nadalje se tudi za nalog, da se mora telefonska naprava odstraniti, nikakor ni označil v to potrební stvarni položaj.

Načelo pa je, ki obvladuje administrativno postopanje vsake vrste, da mora odločujoče ali odredjajoče oblastvo, predno izda odločbo ali odredbo, ki lahko prikrajša stranko v njenih pravicah, isti stranki naznaniti dejanske okoliščnosti, ki se dajo v tem pogledu proti nji izkoristiti. Svrha tega pravnega zaslišanja je ta, da je stranka v stanju vse to navesti, kar govori proti pravilnosti dejanskih, od oblasti za podlago vzetih okoliščnosti, pa tudi da more uveljavljati svoje ugovore dejanske in pravne narave, ki se dajo navesti proti bodoči odločbi ali odredbi.

Ker se v tem slučaju stranki ni dala ta prilika pred izdajo izpodbijanih odredb, moralo je upravno sodišče smatrati to za kršitev načela pravnega zaslišanja, ki obvladuje administrativno postopanje. Moralo je torej vsled § 6 zak. o upr. sod. razveljaviti izpodbijani odredbi zaradi pomanjkljivega postopanja, ni pa moglo baviti se z ugovori dejanske in pravne narave, ki so se uveljavljali šele pred tem upravnim sodiščem proti izpodbijanima odredbama.

X.

XXIX. redna glavna skupščina društva „Pravnika“.

I. Dne 15. marca t. l. se je vršila zvečer letošnja redna glavna skupščina našega društva v posebni sobi »pri Roži«. Glede na skromno udeležbo je načelnik g. dr. Majaron v svojem pozdravnem nagovoru poudarjal, da vojne razmere ovirajo čedalje bolj društveno delovanje. Še mnogo več članov »Pravnika« stoji sedaj pod orožjem, kakor za časa zadnje skupščine. Izreče željo ob odobravanju navzočnih, da bi tovariši, ki izpolnjujejo svojo vzvišeno vojaško in brambno dolžnost, mnogi daleč preko mej domovine, vrnili se čimprej na svoje domove, zdravi in zmagoviti. Žalibog nam je bojna smrt poborila v preteklem letu dragega in velesimpatičnega tovariša g. dr. Janka Šavnika, ki je umrl vsled ran, zadobljenih na srbskem bojišču. Tudi sicer je smrt zelo posegala v naše vrste. Umrl je g. notar dr. Albin Poznik, mož odličnih lastnosti, čigar občne zasluge je že kratko ocenil »Slov. Pravnik«. Nadalje je umrl g. Ivan Nabernik, sod-

svetnik v p. v Ljubljani, ki je bil tako, kakor dr. Poznik, član našega društva od prvega začetka do zadnjega. Potem moramo obžalovati izgubo še dveh odličnih članov: sod. svetnika Ivana Toporiša v Novem mestu in višjesodnega svetnika dra. Viljema Janežiča v Gradcu. Vsem tem blagim pokojnikom ohrani društvo časten spomin! (Skupščina vstane v znak počaščenja).

II. Namesto obolelega tajnika g. sod. svetnika Bežeka, je podal g. načelnik naslednje tajniško poročilo:

Slavna glavna skupščina!

Odbor, ki je bil izvoljen na lanski redni glavni skupščini, se je v seji dne 6. februarja 1915, konstituiral tako-le:

G. dr. D. Majaron načelnik, g. dr. Oton Papež načelnikov namestnik; g. B. Bežek tajnik, g. dr. M. vit. Grasselli njegov namestnik; g. dr. Jos. Lavrenčič blagajnik, g. dr. V. Sušnik namestnik; g. dr. A. Švigelj knjižničar. Uredništvo društvenega glasila je ostalo v rokah g. dra. D. Majarona s sourednikom g. B. Bežkom. V nadzorstvo društvenega glasila, ki je predpisano po pravilih, so bili odbrani gg. dr. Papež, dr. Sušnik in dr. Švigelj.

Število društvenih članov je ostalo skoraj isto; med letom jih je odpadlo 9, vsled smrti 5, drugače 5, prirastli so 4, tako da je koncem l. 1915 štelo društvo „Pravnik“ 314 rednih članov in 1 častnega člana. Mnogi člani so se tudi v prošlem letu nahajali na bojiščih ali sicer v vojni službi, mnogi člani, osobito s Primorskega, so morali vsled novih vojnih dogodkov premeniti svoja bivališča. Te razmere so seveda le neugodno vplivale na pregled članov in na nadaljno organizacijo društva. Osobito se že zasnovane podružnice niso mogle razviti, oziroma pričiti svojega delovanja. Tudi podružnica v Trstu, ki je bila tako krepko in uspešno nastopila, je morala skleniti „počivanje postopanja“, ker je ravno njene člane nova vojna z italijanskim sovražnikom po večini razpršila na vse strani.

Društveno glasilo „Slov. Pravnik“ se je tiskalo kakor zadnji dve leti v 600 izvodih za društvenike in za naročnike. Z ekspedicijo lista je bil precejšen križ; vsaka številka se je vedno v več izvodih vračala, ker so naslovljenci odšli vsled vojne drugam, večkrat neznano kam. Za takšne naročnike se mora torej list hraniti do nastopa rednih razmer.

Društveni odbor je skrbel samo za najpotrebnejše, ker sam ni bil popolnoma aktiven. Trije odborniki gg. Gerstenmayer, dr. pl. Grasselli in Škarja so bili namreč celo leto izven dežele v vojnih službah.

Za popolnitev priročne slovenske izdaje zakonov se ni dalo ničesar storiti. Razlogi, ki so se v lanskem poročilu navajali za to, da se za sedaj ne pospeši izdaja obč. drž. zakonika, ostali so v svoji polni veljavi. Pač pa je namerjal odbor izdati novi konkurzni red, poravnalni in izpodbijalni red tako, da bi se kar ponatisnilo vse to iz slovenskega Državnega zakonika in priredilo v naši priročni izdaji. To bi se lahko zgodilo prav hitro in primeroma po ceni brez posebnega obremenjenja društvene blagajne. Odbor je v ta namen že dobil

potrebno dovoljenje od pravosodnega ministerstva in tudi že dogovoril vse podrobnosti z Dvorno in državno tiskarno. Ko pa je v svoji seji končno sklepal o tem, je prišel do prepričanja, da dotični prevod v Državnem zakoniku, kakršen je, v celoti ni za ponatis. Trebalo bi ga prenarediti in na novo postaviti. Ko pride primeren čas in bodo dopuščala društvena sredstva, napravi se torej samostalna izdaja tega zakonskega gradiva.

Odbor je posvetil večjo pozornost društveni knjižnici, kar bode razvidno iz posebnega knjižničarjevega poročila. Baviti se je bilo tudi posebej še z zapuščino dra. Volčiča, ki je bil kakor znano volil svojo pravniško knjižnico društvu, ki je pa tudi imel v zalogi knjige iz društvene zbirke zakonov. Ker je lansko leto umrla tudi gospa udova dr. Volčičeva, je odbor uredil to zadevo s posredovanjem g. dež. sod. svetnika dra. Krauta v Novem mestu, ki je imel obilo truda in ki naj se mu tudi danes izreče društvena zahvala za izkazane usluge. Končno pa se razdelijo vse te knjige na svoja mesta, ko začne poslovati podružnica „Pravnika“ v Novem mestu, kateri naj pripade del iz te knjižne zapuščine.

Poglavitna naloga našega društva je in ostane: izdajanje „Slovenskega Pravnika“. List je lani dovršil svoje XXXI. leto in je izhajal tudi to leto v starem obsegu in skoraj s povsem izvirno vsebino tako glede razprav, kakor tudi glede slučajev iz pravosodne in upravne prakse. Uredništvo pa se je nahajalo večkrat v težkem položaju, ker ni imelo vedno primerne gradiva za redno izhajanje lista. Marsikateri sodrznik, ki je prejšnja leta zalagal list z aktualnim gradivom, stoji sedaj pod orožjem; nadomestka pa ni dobiti lahko. Tudi drugi strokovni listi trpe vsled sličnih razmer in nekateri so zato celo prenehali izhajati. Zato ni zameriti, če tudi „Slov. Pravnika“ ne izhaja čisto po programu. Glavno je, da se vzdrži tudi v bodoče, kar bode gotovo tudi prva naloga in skrb novega odbora. Pri tem pa ga naj društveniki sploh ravno spričo izrednih razmer podpirajo v zavesti, da izhajanje „Slov. Pravnika“ spada k dolžnosti in ugledu slovenskega pravniškega stanu, da je tako bilo in da ostane tako v bodoče!

Koncem tega poročila prosim, da ga naj slavna skupščina vzame na znanje in odobri.

Skupščina je to odobrila brez razgovora.

III. Društveni blagajnik g. dr. Josip Lavrenčič je predložil in pojasnil naslednji

r a č u n .

A. denarni promet:

Dohodki:

Članarina in naročnina	do l. 1914		K 861-50
„ „ „	za „ 1915		K 2371-50
„ „ „	„ „ 1916		152—
„ „ „	tržaške podružnice		300— K 3685—

Odnos . . . K 3685—

Kupnina za prodane številke „Slov. Pravnika“	K	459
obresti naložene glavnice	„	227·70
razni dohodki	„	480
	skupaj . . .	K 3922·09
K temu je prišteti prebitek iz leta 1914	„	3793·91
Vsi dohodki znašajo torej	„	7716—

Izdatki:

Ured. in sotrud. honorár za l. 1914	K	300—	
„ „ „ „ „ l. 1915	„	787·87	K 1087·87
za ureditev knjižnice	K	250—	
za knjižnico	„	110·03	„ 360·03
za tisk „Slov. Pravnika“ in ponatise za leto 1914 . . .	K	454·85	
za leto 1915	„	2276·80	„ 2731·65
za časopise	„	127·10	
za provizijo in manipulacijo pošne hranilnice	„	4·31	
pristojbinski namestek	„	11·20	
upravni stroški odbora	„	103·80	
razni stroški	„	23·43	
	skupaj . . .	K 4449·39	
Ako se od dohodkov	K	7716—	
odštejejo izdatki	„	4449·39	
ostane prebitek v znesku			K 3266·61
naložen v „Kmetiski posojilnici ljublj. okolice“ v Ljubljani	K	3080·93	
v „Poštni hranilnici“	„	165·96	
v blagajni	„	19·72	„ 3266·61

B. Državni osnovni zakoni. (Zbirka VII.)

Leta 1914 izkazani primankljaj	K	1054·41
ki se popolnoma pokrije s knjižno zalogo v zmanjšani vrednosti	K	1645—
tako, da izkazuje zbirka VII po odbitku primanjkljaja še preostanek v dobro	K	500·59

C. Izvršilni red. (Zbirka III.)

Aktiva :

Leta 1914 izkazani dohodek	K	368·49
„ 1915 natekle obresti	„	17·48
	skupaj . . .	K 385·97
Prenos	K	385·97

Odnos . . . K 385·97

Ta znesek je naložen na vložno knjižico „Kmetske posojilnice ljubljanske okolice v Ljubljani“ št. 18.360 kot poseben fond „Založba“.

K temu je prišteti knjižno zalogo v zmanjšani vrednosti . . . K 1263·—

tako da izkazuje ta zbirka imovine . . . K 1648·97

Pasiv ni.

D. Občni državni zakonik.

Aktiva.

Terjatev proti prevajalcu . . . K 200·—

Pasiv ni.

E. Premoženje.

V tekočem računu št. 0261 „Kmetske posojilnice ljublj.“ K 3080·93

v poštni hranilnici št. 63.715 . . . „ 165·96

v roki blagajnika . . . „ 19·72 K 3266·61

sklad „Založba“ . . . „ 385·97

zaostale članarine in naročnine do l. 1914 . . . K 1125·—

„ „ „ „ „ „ 1915 . . . „ 1440·— „ 2565·—

terjatev pri tržaški podružnici . . . „ 623·50

Zaloga izvršilnega reda l. 1914 izkazano . . . K 1470·—

odpis vsled zmanjšane vrednosti . . . „ 207·— „ 1263·—

zaloga državnega osnovnega zakona l. 1914 izkazano . K 1880·—

odpis vsled zmanjšane vrednosti . . . „ 235·— „ 1645·—

Vrednost knjižnice . . . „ 800·—

inventar . . . „ 300·—

terjatev za oglaševanje . . . „ 32·—

terjatev proti prevajalcu . . . „ 200·—

skupaj . . . K 11081·08

Pasiva:

Terjatev mestne občine na posojilu . . . K 270·—

za l. 1915 neizplačane sotrudiške nagrade . . . „ 316·—

K 3016·—

Ako se od aktivnega premoženja po . . . „ 11081·08

odbijejo pasiva po . . . „ 3016·—

ostane čistega premoženja . . . K 8065·08

Gosp. blagajnik je omenil, da je namesto njega vodil nekaj časa blagajništvo gosp. dr. V. Sušnik s posebno marljivostjo in da mu za to izreka zahvalo. Gosp. načelnik dr. Majaron je

pripomnil, da društveno blagajništvo vobče zahteva mnogo stalnega in podrobnega dela, katero je gosp. dr. Lavrenčič tudi v lanskem letu opravljal vestno in požrtvovalno. Skupščina pri-trdi glasno, da se obema blagajnikoma izrazi posebna društvena zahvala.

IV. Poročilo gosp. odvetnika dr. A. Šviglja o knjižnici se je glasilo:

Slavna glavna skupščina!

Na zadnji glavni skupščini se je poročalo, da treba preurediti društveno knjižnico, ker s sedanjo uredbo ne ustreza svojemu smotru. Tudi se je poročalo, da treba najeti osebo izven odbora, ki se bo mogla zdržema posvetiti preure-jevanju. Odbor je dobil pripravno moč, ki je tekomanskega poletja izvršila proti nagradi naročeno delo. Seznam knjig se je uredil po listkih, torej po načinu, ki je uveden po javnih knjižnicah. Na vsakem listku je navedena knjiga ali zbornik ter prostor, kje da se v knjižnici nahaja. Listki so razvrščeni alfabetično po imenih avtorja ali, če ni posebno imenovan (kakor pri časopisih, zbirkah zakonov ali odločeb), po glavnem naslovu. Poskušnje so dokazale, da je praktična ta uredba za orijentacijo po knjižnici, zlasti za iskanje knjig. Na tej podlagi bo možno spraviti knjižnico tudi sicer v red s tem, da se manj pomenljive stvari izločijo in dobi prostor, ki ga je doslej primanjkovalo za druge društvene knjige.

Osobito se je pomnožila knjižnica z znatnim darom, ki smo ga dobili od g. Otona Ploja, bivšega c. kr. notarja v Črnomlju. V jeseni, ko je odhajal iz dežele, dal nam je poslati po g. dež. sod. svetniku Fajfarju v Črnomlju mogočen zaboj pravniških knjig. Vsega skupaj je nad 150 vezanih zvezkov. Nekatera dela so za našo knjižnico posebne vrednosti, ker jih dotlej ni imela, dasi bi bila potrebna, pa jih je bilo že težko dobiti. V to vrsto spada 29 letnikov „Notariatszeitung“, več starejših del Ungerjevih, Herbstovih, Randovih i. t. d., nadalje slovenski obč. drž. zakonik, dr. Razlagov Pravnik i. t. d. Druge knjige se zopet tičejo posebno notarskega področja in se bo z njimi lepo izpopolnila naša knjižnica. Ves ta knjižni dar smo sprejeli z velikim veseljem in se zanj našemu rojaku g. Ploju, ki sedaj biva na Dunaju, moramo prav iskreno zahvaliti. Hvala pa gre tudi g. svetniku Fajfarju, ki se je požrtvovalno potrudil, da so nam knjige došle v najlepšem redu.

Nadalje smo zahvalno prejeli od g. gimnazijskega ravnatelja dr. L. Požarja 5 lepih hrvatskih knjig pravno-politične vsebine.

Sicer so knjižnici prirastle kakor druga leta strokovne publikacije, ki jih društvo redno naroča ali jih dobiva v zameno za svoje glasilo „Slov. Pravnik“. To so strokovni časopisi v nemškem, češkem, hrvatskem in bolgarskem jeziku, nadalje zborniki odločeb vrhovnega, upravnega in državnega sodišča, potem Sbornik věd pravních a státních, državni zakonik v slovenskem jeziku i. t. d.

Za društveno knjižnico je bilo torej lansko leto povse ugodno.

Prosim, da se to poročilo vzame na znanje.

Odobreno brez razgovora. Na predlog gosp. predsednika se imenovanim podpornikom knjižnice, vzlasti gosp. Otonu Ploju izreče topła zahvala skupščine.

V. Preglednika računov gg. dr. F. Tekavčič in dr. J. Žirovnik sta našla vse blagajniške račune v redu, in predlagala absolutorij. Sprejeto soglasno.

VI. Volitve so se izvršile vzklikoma. Za društvenega načelnika je bil zopet izvoljen gosp. dr. D. Majaron, v odbor pa tudi vsi prejšnji odborniki in sicer iz Ljubljane gg.: dež. sod. svetnik B. Bežek, fin. svetnik F. Gerstenmayer, okr. sodnik dr. M. vit. Grasselli, odvetnik dr. Jos. Lavrenčič, dež. sod. svetnik dr. O. Papež, dež. tajnik I. Škarja, odvet. kandidat dr. V. Sušnik in odvetnik dr. A. Švigelj; potem minist. svetnik dr. J. Babnik na Dunaju in odvetnik dr. I. Zuccon v Pulju. — Tudi preglednika računov ostaneta ista: gg. odvetnika dr. F. Tekavčič in dr. J. Žirovnik.

Ker po tem dovršenem dnevnem redu ni bilo posebnih predlogov, se je gosp. predsednik vnovič zahvalil za udeležbo in ob $\frac{1}{2}$ 10. zaključil zborovanje.

Književna poročila.

Státní péče o núzné rodiny osob mobilisovaných. Napsal dr. Oskar Herzl. Samostatný otisk ze Spravního Obzoru, roč. VII., nakladen kluba konceptního úřednictva zemského výboru Král. Českého v Praze 1915.

Obhajovací prostředky v civilním procesu římskem. Napsal Dr. L. Heyrovský. K počtě dvor. rady prof. dra. Emila Otta.

Kommentar zur oesterr. Konkurs-Ausgleichs- und Anfechtungsordnung. Kais. Verordnung vom 10 Dez. 1914, Rgbl. No. 337. Von Dr. Arnold Lehmann, Landesgerichtsrat in Czernowitz. Wien 1916 (Manz).

Die Einhebung von Geldstrafen und anderen Beträgen durch die Gerichte. Von Dr. G. Petschek, Professor a. d. Universität, Czernowitz. Wien 1915 (Manz). — 63 strani, cena K 1'80.

Die Zwangsvollstreckung in bürgerlichen Rechtssachen zwischen Oesterreich und Ungarn. Eine Erläuterung des oesterr.-ungarischen Vollstreckungshilfsvertrages von dr. Hans Sperl, ord. Professor des Zivilprocessrechtes in Wien. Graz 1915 (Moser). — IV+90 str., cena K 2'40.

Versicherungsordnung. (Kais. V. vom 22. Nov. 1915, Rgbl. No. 343). Herausgegeben von Dr. Albert Ehrenzweig, Bez. Richter. Mit einem Geleitworte von Dr. F. Mayer, Min. Rat im k. k. Justizministerium. Wien 1916 (Manz). — XVII+195 str., cena K 3.70.

Kommentar zur Anfechtungsordnung und zu den Anfechtungsnormen der Konkursordnung. Auf Grundlage des Steinbach'schen Kommentars zu den Gesetzen vom 16. März 1884. Von Dr. Albert Ehrenzweig. Wien 1916 (Manz). — 576 strani.

Grundriss des Obligationenrechts. Zweite, unter Bedachtnahme auf den Reformenwurf neubearbeitete Auflage. Von Dr. Max Schuster-Bonnott, München und Leipzig 1914. (Düncker & Humblot). — VIII+61 strani.

Julius Ofner zum 70. Geburtstag. Wien-Leipzig 1915 (Anzengruber).

Die Kriegs- und Mobilisierungsgesetze, nebst allen kaiserlichen und ministeriellen Verordnungen und den Durchführungs- u. anderen militärrechtlichen Bestimmungen von G. Kvergie, k. u. k. Oberst d. R. Dritte, stark erweiterte Auflage. Graz 1915 (Ulr. Moser). — XVII+176 strani, cena K 1.60.

Die Neuregelung der Gebühren, kais. Verordnung vom 15. September. 1915 Nr. 278 bis 280 R. G. Bl. Gesetzestext mit Erläuterungen für den Handgebrauch herausgegeben von Dr. Karl Dobrauc, k. k. Finanzsekretär in Graz, Graz 1915 (Ulr. Moser). — VIII+160 strani, cena 2 K.

Die Baukosten-Rangordnung. Ein Vorschlag zur Umgestaltung des baugewerblichen Kreditwesens. Von Otto Lang, Wien 1915 (Manz). Cena K 1.20.

Preistreiberei. Eine kritische Beleuchtung ihres Wesens und ihre Bekämpfung. Von Dr. Josef Grutzel. Wien 1915 (A. Hölder).

Der Konkurskommissär nach der österreichischen Konkursordnung. Von Dr. Wenzel Hora, a. o. Professor an der böhm. Universität in Prag. Wien 1916, (Manz). — 100 str., cena K 2.20.

Die Kriegsnovelle zum Handlungsgehilfengesetz. Kaiserliche Verordnung vom 29. Februar 1916 Rgbl. Nr. 58, über die Aufrechterhaltung von Dienstverhältnissen, die dem Handlungsgehilfengesetz unterliegen, während des Krieges. Mit Erläuterung versehen. Dr. Felix Mayer, Ministerialrat im k. k. Justizministerium. Wien 1916, (Manz).

Pfandrang von Zinsenrückständen. Kais. V. vom 15. Februar 1916, Rgbl. Nr. 43 mit Erläuterungen. Von Dr. Ernst Durig, Ministerialrat im k. k. Justizministerium. Wien 1916 (Manz). — 95 strani, cena K 1.60.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. marca 1916.

(Odlikovanja.) Dobili so: deželnosodni predsednik Adolf Elsner v Ljubljani vitežki križec Leopoldovega reda; višji sodni svetnik Matija Rutar v Gorici red železne krone III. reda; deželnosodna svetnika in sodna predstojnika dr. Jos. Kronvogel pri sv. Lenartu in Jos. Sitter v Brežicah značaj in naslov višjega sodnega svetnika; državni pravdnik Makso Černe v Rovinji značaj in naslov prvega državnega pravdnika; državni pravdnik dr. Ed. Pajnič v Ljubljani, deželnosodna svetnika dr. Herman Neuberger v Ljubljani in dr. Anton Rojic v Celju, okr. sodnik Albert Komavec v Gorici in podtajnik v notranjem ministrstvu dr. Rudolf pl. Andrejka vitežki križec Fran Josipovega reda; okr. komisarja dr. Bogumil Senekovič in dr. Leopold Žužek v Ljubljani zlati zasluzni križec.

(Osebnosti.) Imenovani so: deželni komisar dr. Ignacij Rutar za deželnega tajnika v Ljubljani; notarski kandidatje za notarje: dr. Iv. Stojan za Senožeče, dr. Josip Krevel za Cerknico, dr. Vilj. Maurer za Logatec, Ivan Kolenc za Kranjsko goro, Fran Burger za Radeče. — Premesčen je notar Fran Jereb iz Radeč v Črnomelj. — Odpovedal se je odvetništvu odvetnik dr. Val. Krisper v Ljubljani. — Odvetniško pisarno je otvoril v Celju sod. svetnik v. p. Iv. Erhartič. — Umrl je dr. Anton Tušar, predsednik okrožnega sodišča v. p. v Rovinju.

(Ali se sme odvetnik v svrhu namestovanja drugega odvetnika trajno nastaniti v kraju pisarne substituentove?) Odvetnik dr. A v B (okoliš odvetniške zbornice kranjske) je bil poklican v vojake ter je imenoval substituta za svojo pisarno v B. Pozneje je bil vojaščine prost ter je prevzel substitucijo vpoklicanega odvetnika dra. Č., ki ima pisarno v Ž., v okolišu odvetniške zbornice štajerske. Odbor te zbornice pa ni hotel vzeti na znanje, da je postavil dr. Č. za svojega substituta dra. A, ker le-ta spada v v drugi zborniški okoliš, torej pod drugo disciplinarno oblast, odgovorni substitut pa mora spadati pod kompetenco iste zbornice, kakor njegov substituent. Dr. Č. je na ta sklep zlasti ugovarjal, da je odvetnik upravičen, ne glede na to, kje da ima svoj uradni sedež, zastopati kjerkoli, nadalje da ima odvetnik, ki je delj časa zadržan, pravico, imenovati svojega namestnika in to le naznaniti svojemu odvetniškemu odboru. Ker je odbor odvetniške zbornice štajerske vstrajal na stališču, sta se odvetnika dr. Č. in dr. A. obrnila z nadzorstveno pritožbo na c. kr. justično ministrstvo. To je z razpisom od 29./8. 1915 št. 25.446 izjavilo, da nima povoda ukreniti kaj proti sklepu odvetniškega odbora v Gradcu. Razlogi: Justično ministrstvo je pač tudi tega mnenja, da ni zakonite ovire, da namestuje odvetnika delj časa odvetnik iz drugega zborničnega okoliša, kakor ni ovire za takšno namestovanje v posameznem slučaju (§ 14 odv. r.). Toda justično ministrstvo misli, da sme namestujoči odvetnik vršiti namestovanje le s svojega dosedanjega uradnega sedeža, ne sme pa v svrhu namestovanja popolnoma ustaviti svojega delovanja na prejšnjem sedežu in ga dejansko premestiti v novi kraj. Namestujoči odvetnik lahko gre časih v svrhu namestovanja v kraj, kjer

namestuje, ne more pa tja čisto prestaviti središča svojega zastopniškega delovanja. Če pa to hoče, mora predvsem zadostiti predpisom o premembni stanovališča. Z namestovanjem, kakršno se je naznanilo odboru graške zbornice, bi se lahko prikrila preselitev in bi se ž njim ognilo predpisom § 21. odv. r., zato ga ni moči vzeti pravoveljavno na znanje. To tudi ni drugače, če namestujoči odvetnik izjavlja, da vzdržuje svojo, dejansko v B. opuščeno pisarno in da hoče v B. zopet izvrševati odvetništvo, ko se povrnejo mirne razmere. Kajti taka izjava ne brani odvetniku, da se lahko vsak čas premisli, da naznani preselitev, da po treh mesecih svojo dejansko itak neizvrševano pisarno v B. popusti in svoje bivališče v Ž., kjer se je zasedaj v svrhu namestovanja trajno nastanil, premeni v pravno stanovališče. Po tem ovinku bi se dalo doseči, da bi se stanovališče takoj premestilo v Ž. brez ozira na preselitveni rok.

(K vpisovanju v imenik odvetniških kandidatov). Odbor odvetniške zbornice kranjske ni ugodil prošnji za vpis v imenik odvetniških kandidatov, ker ni bilo izkazano, da je dotični kandidat izbrisan iz imenika odvetniških kandidatov pri odvetniški zbornici goriški, kjer je poprej služboval. Prositelj je ugovarjal, da se je goriška zbornica po izbruhu vojne z Italijo razpršila in da tudi ni znano, kje da se nahaja odvetnik, pri katerem je bil za koncipienta vpisan. Njegovemu prizivu ni ugodilo niti višje dež. sodišče v Gradcu, niti c. kr. vrhovno sodišče, ki je svojo odločbo z dne 14. marca 1916 o. št. R VI 15/16/2 utemeljilo tako-le: Imenik odvetniških kandidatov ni zgolj evidenčni zaznamek, marveč je tudi zakonito določen izkaz o pravilnem zaposlenju odvet. kandidata v tej lastnosti pri gotovem odvetniku in o dobi tega zaposlenja (§§ 28 b in 30 odv. r. ter §§ 4, 12 d, 26 in 58 disc. st.) in treba je torej, da se vpisi v tem imeniku popolnoma strinjajo z dejanskimi razmerami. Posledica tega je, da mora biti dotični kandidat poprej izbrisan v imeniku tiste odvet. zbornice, v katere okoliš je doslej pripadal, predno je vpisan v drug imenik odvetniških kandidatov. Ta pogoj se v tem slučaju ni izpolnil in se tudi zaradi vojnih dogodkov prezreti ne da, ker ni jasno, da bi bili ti dogodki onemogočili omenjeni izbris. Zato se je po pravici zabilil zaproseni vpis.

(GUW: zbirka civilnopravnih odločb c. kr. vrhovnega sodišča) je dobila novega sourednika Henrika Štěpána, dvornega svetnika in ravnatelja evidenčne pisarne na vrhovnem sodišču. Ta je prevzel funkcijo dosedanjšega sourednika Vincenca Krupskega, senatnega predsednika na upravnem sodišču, ki je stopil v pokoj. Tako bosta sedaj redakcijo zbirke opravljala prof. dr. Jos. baron Schey in dv. svetnik H. Štěpán. Českí „Právník“ pričakuje od novega sourednika, ki je znamenit sotrudnik njegov, da pridejo v zbirko tudi važne vrhovnosodne odločbe, ki se objavljajo v českých právních listích, ker se to doslej ni godilo. Poroča tudi, da je pri redakciji zbirke velezaslužno sodeloval odstopivši Vincenc Krupský od l. 1893 pa do l. 1915, torej največ v dobi novih pravnih zakonov, ki so povzročili dosti bogato judikaturu.

(Odvetniška zbornica goriška.) Glasom uradnega poročila odbora te zbornice tačas sploh ne posluje, ker so njegovi člani odsotni. Predsedstvene zadeve te zbornice pa oskrbuje njen predsednik dr. Franc Marani, ki sedaj biva v Haagu na Niževavstrijskem.

(Pristojbine za prepis protokolarnih tožba.) Razpis just. ministrstva z dne 29. januarja 1916 št. 540: Prepis protokolarne tožbe, ki je namenjen za tožence, je sodni prepis in torej po t. p. 5. nov. o sod. prist. zavezan pristojbini 50 h, če je sporni predmet vreden do 100 K, a pristojbini 2 K za vsako polo, če vrednost znaša več.

(Pristojbine pri zasebnih obtožbah, če intervenira državno pravdnništvo.) Razpis just. ministrstva od 29. januarja 1916 št. 39713/16: Ako državno pravdnništvo prevzame zastopanje zasebnega obtožitelja po § 46 zadnji odst. k. pr. r., uživa vsled določbe § 11 odst. 1 nov. o sod. prist. in vsled t. p. 75 prist. zak. z dne 9. februarja 1850 drž. zak. št. 50 osebno pristojbinsko prostost in ga zategadelj ne zadeva jamstvo za pristojbine v zmislu § 9 navedene novele. Brez vpliva pa je to na pristojbinsko dolžnost stranke, ki jo zastopa državno pravdnništvo. Poveljnik, ki po ces. nar. z dne 27. oktobra 1850 drž. zak. št. 228 povzroči preganjanje radi žaljenja stanovske časti vojaka, in častnik, ki zastopa tožbo, uživata po t. p. 75 a prist. zak. osebno pristojbinsko prostost. Ravno tako tudi ni zavezan pristojbini vojak, radi čegar časti poveljnik ukrene kazensko postopanje.

(Pristojbine za ločene izvršilne predloge proti več zavezancem temeljem istega izvršilnega naslova.) Razpis justičnega ministrstva od 2. marca 1916 št. 2186: Ako se temeljem istega izvršilnega naslova vložijo ločeni izvršilni predlogi proti več zavezancem, je plačati pristojbino za prvo izvršilno dovolilo (t. p. 6 D nov. o prist. zak.) le od predloga, s katerim se zahteva prvi izvršilni korak proti najprvo v izvržbo vzetemu zavezancu.

(Pristojbine za zapisnike v skrbstvenih rečeh.) Po razpisu justičnega ministrstva z dne 2. marca 1916 št. 2186 niso pristojbini podvrženi zapisniki v skrbstvenih rečeh, ki jih sodišče napravi uradoma za oskrbovance; potem zapisniki o zaobljubi varuhov in kuratorjev, ali zapisniki, ki pripravljajo vpis legitimacije nezakonskih otrok v rojstveno matico in ki obsegajo le izjave po zmislu predpisov o maticah, končno tudi ne zapisniki o vzdrževalni dolžnosti nezakonskega očeta, ako ne posvedočujejo niti pripoznanja očetovstva niti zaveznosti za vzdrževanje. Pač pa so zapisniki o objavi poslednjevoljnih odredb zavezani k pristojbini po tar. p. 17 lit. a nov. o sod. prist., ker se tar. p. 80 lit. a prist. zak. od 9. februarja 1850 drž. zak. št. 50, ki je tem zapisnikom priznala pristojbinsko prostost, ne da uporabiti na sodne pristojbine vsled § 49 odst. 2 št. 1 nov. o sod. prist.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; za nečlane pa velja za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 24 oz. 22.

f) Za zavarovalno izvršbo proti vojniku bodisi iz izvršljivega ali neizvršljivega naslova ni treba izkazati nevarnost po § 370 izvrš. r.	48
g) Odložitev cenitve v dražbenem postopanju (§§ 42, 44 izvrš. r.).	49
B. Kazensko pravo.	
Prodaja neutrpnih živil preko maksimalne cene ni vselej kazniva po ces. naredbi od 1. avgusta 1914, št. 194 drž. zak.	50
6. Izpred upravnega sodišča.	
Administrativno postopanje: V tem postopanju se mora pred izdajo odločbe ali odredbe, ki lahko prikrajša stranko v njenih pravicah, naznaniti nateljoma stranki dejanski stan, ki da povod za takšno odločbo ali odredbo, in jej pridržati pravico zaslišanja.	52
7. XXIX. redna glavna skupščina društva „Pravnik“ . . .	54
8. Književna poročila.	60
9. Razne vesti.	62

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1914	K	740,000.000.—
Vlog	„	44,500.000.—
Rezervnega zaklada	„	1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in obrestuje po

4¹/₂ %

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno
varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične
domače hranilnike.